

TIEDONHANKINTA VELALLISES- TA ULOSOTTOMENETTELYSSÄ

Saila Evesti

Opinnäytetyö
Marraskuu 2013
Liiketalouden koulutusoh-
jelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Oikeudellinen asiantuntijuus

EVESTI, SAILA: Tiedonhankinta velallisesta ulosottomenettelyssä

Opinnäytetyö 47 sivua, josta liitteitä 3 sivua
Marraskuu 2013

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mitä tietoa ulosottoviranomainen voi velallisesta ulosottomenettelyn aikana hankkia, mihin tätä tietoa voi käyttää, mistä lähteistä tietoa voi hakea, ja mitä keinoja tiedonhankinnan tehostamiseksi on käytettävissä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös koota lainopin pohjalta selvitys tiedonhankinnan mahdollisuuksista ja rajoituksista sekä velallisen oikeusturvan ja yksityisyyden suojan toteutumisesta. Tarkoituksena oli lisäksi empiirisin keinoin tutkia kokevatko ulosottomiehet ja selvitysyksikkö, että heillä on oikein mitoitettut oikeudet tiedonhankintaan ulosottomenettelyssä. Tavoitteena oli luoda aloitteleville ulosottoviranomaisille keskitetty selvitys tiedonhankinnasta ja löytää parannusehdotuksia tiedonhankinnan tehostamiseksi.

Työ toteutettiin perehtymällä lainopilliseen tietoon koskien ulosottoa yleisesti sekä tarkemmin tiedonhankintaa. Käytännönläheisempää tietoa saatiin kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää yhdistävällä kyselytutkimuksella, joka lähetettiin Länsi-Uudenmaan ja Oulun seudun ulosottopiireihin lokakuussa 2013. Kysely lähetettiin 62 ulosottomiehelle ja selvitysyksikön työntekijälle. Vastauksia saatiin 25, joten vastausprosentti oli 40 %.

Lainopillisen tiedon ja kyselytutkimuksen perusteella voitiin todeta, että ulosottoviranomaisilla on verrattain laajat oikeudet hankkia tietoa velallisesta sekä useita lähteitä käytettävänä. Kihlakunnanulosottomiehet ja selvitysyksikkö ovat pääasiassa tyytyväisiä oikeuksiinsa, mutta antoivat useita kehitysehdotuksia, jolla täytäntöönpanoa tiedonhankinnan osalta voitaisiin entisestään tehostaa.

Tiedonhankintaa velallisesta voitaisiin nopeuttaa ja helpottaa mahdollistamalla useampien rekisteritietojen saaminen Uljas-tietojärjestelmässä tehtyjen tiedustelujen kautta. Viranomaisyhteistyötä tulisi lisätä tehokkaamman tiedonkulun lisäämiseksi. Lainsäädännön yhtenäistäminen kansainvälisellä tasolla helpottaisi ulkomaille kytkeytyvien velkojen perintää.

Asiasanat: ulosotto, velallinen, tiedonhankinta.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Option of Legal Expertise

EVESTI, SAILA:

Acquiring Data about Debtors in Enforcement Procedure

Bachelor's thesis 47 pages, appendices 3 pages.

November 2013

The purpose of this thesis was to report on the possibilities and restrictions of data acquisition in an enforcement process as well as on the legal protection and privacy of the debtor. Another aim was to find out whether the data acquisition rights of the enforcement authorities are sufficient. The objective of the thesis was to create a guidebook for new enforcement authorities and to find ways to improve the data acquisition.

The theoretical section explores enforcement in general and data acquisition in particular. Empirical knowledge was gained by conducting a survey in the enforcement offices of Länsi-Uusimaa and Oulu in October 2013. The questionnaire, using both quantitative and qualitative methods, was delivered to 62 enforcement authorities. With 25 replies received, the response rate was 40.

The results state that enforcement authorities have quite extensive rights to acquire information about the debtor from many sources. Enforcement authorities are mainly content with their rights to get information but several proposals for improvement were also given.

The data acquisition and enforcement could be accelerated by enabling the use of additional enquiries to registers through the information system Uljas. Increasing the cooperation of authorities could result in faster flow of information. Standardization of international legislation could facilitate the collection of debts that are linked abroad.

Key words: enforcement, debtor, data acquisition

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	ULOSOTTOMENETTELYN PÄÄPIIRTEET.....	7
2.1	Ulosoton määrittely.....	7
2.2	Maksuvelvoitteen täytäntöönpanon päävaiheet.....	8
2.2.1	Hakeminen.....	9
2.2.2	Omaisuuksien ulosmittaus ja realisointi.....	9
2.2.3	Varojen jako ja tilitys.....	10
2.2.4	Muutoksenhaku.....	11
2.3	Keskeiset periaatteet.....	12
3	TIEDONHANKINTA VELALLISESTA.....	14
3.1	Yleistä tiedonhankinnasta ulosottomenettelyssä ja ulosottoselvitys.....	14
3.2	Millä perusteella ja mitä tietoa velallisesta saa hakea.....	16
3.3	Tietolähteet.....	18
3.3.1	Tietojenantovelvolliset.....	18
3.3.2	Muut tietolähteet.....	19
3.4	Keinot tiedon hankkimiseen.....	22
3.4.1	Yleistä.....	22
3.4.2	Pakkokeinot.....	24
4	KYSELYTUTKIMUS.....	26
4.1	Toteutus, menetelmät, luotettavuus.....	26
4.1.1	Kyselytutkimuksen toteutus.....	26
4.1.2	Tutkimusmenetelmät.....	27
4.1.3	Tutkimuksen luotettavuus.....	28
4.2	Tutkimustulokset.....	29
4.2.1	Vastaajien taustatiedot.....	29
4.2.2	Varsinaiset tutkimustulokset.....	30
5	POHDINTA.....	39
	LÄHTEET.....	43
	LIITTEET.....	45
	Liite 1. Kyselylomake.....	45

LYHENTEET JA TERMIT

ATJ	ajoneuvotietojärjestelmä
ETK	Eläketurvakeskus
HE	hallituksen esitys
HeTiL	henkilötietolaki 523/1999
KELA	Kansaneläkelaitos
KTJ	kiinteistötietojärjestelmä
RL	rikoslaki 39/1889
RTJ	Oikeusrekisterikeskuksen rekisteritietojärjestelmä
UK	ulosottokaari 705/2007
UMenA	valtioneuvoston asetus ulosottomenettelystä 1322/2007
VHS	velvoitteidenhoitoselvitys
VTJ	väestötietojärjestelmä
YREKA	yhdistysrekisteri
YTJ	yritystietojärjestelmä

1 JOHDANTO

Suoritin opintoihini kuuluvan syventävän harjoittelun Länsi-Uudenmaan ulosottovirastossa perintäsihteerinä. Harjoittelujaksoon kuului myös tutustuminen ulosottomiesten sekä selvitysyksikön työhön, mikä herätti kiinnostukseni aihettani kohtaan. Tiedonhankintaa velallisesta ulosottomenettelyn aikana säännellään hyvin tarkasti, mikä kertoo kyseisen menettelyvaiheen tärkeydestä ulosotossa. Tänä päivänä on käytettävissä monia kanavia tiedonhankintaan, joten ulosottoviranomaisten on osattava valita oikeat väylät tarkoituksenmukaisesti.

Opinnäytetyön tarkoituksena on lainopin ja työharjoittelun aikana kerätyn tiedon perusteella selvittää mitä tietoa velallisesta voi ulosottomenettelyn aikana hankkia, mihin tätä tietoa voi käyttää, mistä lähteistä tietoa voi hakea, ja mitä keinoja tiedonhankinnan tehostamiseksi on käytettävissä. Tarkoituksena on lisäksi koota lainopin pohjalta selvitys tiedonhankinnan mahdollisuuksista ja rajoituksista sekä velallisen oikeusturvan ja yksityisyyden suojan toteutumisesta. Tarkoituksena on myös empiirisin keinoin tutkia kevatko ulosottomiehet ja selvitysyksikkö, että heillä on oikein mitoitettut oikeudet tiedonhankintaan ulosottomenettelyssä. Tavoitteena on luoda aloitteleville ulosottoviranomaisille keskitetty selvitys tiedonhankinnasta sekä löytää parannusehdotuksia tiedonhankinnan tehostamiseksi. Työlläni ei ole toimeksiantajaa, sillä se hyödyttää yleisesti ulosottomiehiä ja selvitysyksikköjä piiriin tai toimipaikkaan katsomatta.

Työn alussa käsitellään yleisesti ulosottomenettelyä ja sen pääpiirteitä. Ulosoton ja ulosottomenettelyn yksityiskohtainen kuvaaminen ei ole tässä yhteydessä tarpeen, sillä työn pääpaino on tiedonhankinnan prosessin esittelyssä ulosottomenettelyn aikana. Teoreettisen osuuden jälkeen käsitellään ulosottoviranomaisille teetetyn kyselytutkimuksen toteuttamista ja analysoidaan sen tuloksia. Lopuksi pohditaan kuinka onnistuneesti tiedonhankintaa velallisesta ulosottomenettelyssä on säädelty, ja millä keinoin tiedonhankinnan prosessia ja sitä kautta täytäntöönpanoa yleensä voitaisiin tehostaa.

2 ULOSOTTOMENETTELYN PÄÄPIIRTEET

2.1 Ulosoton määrittely

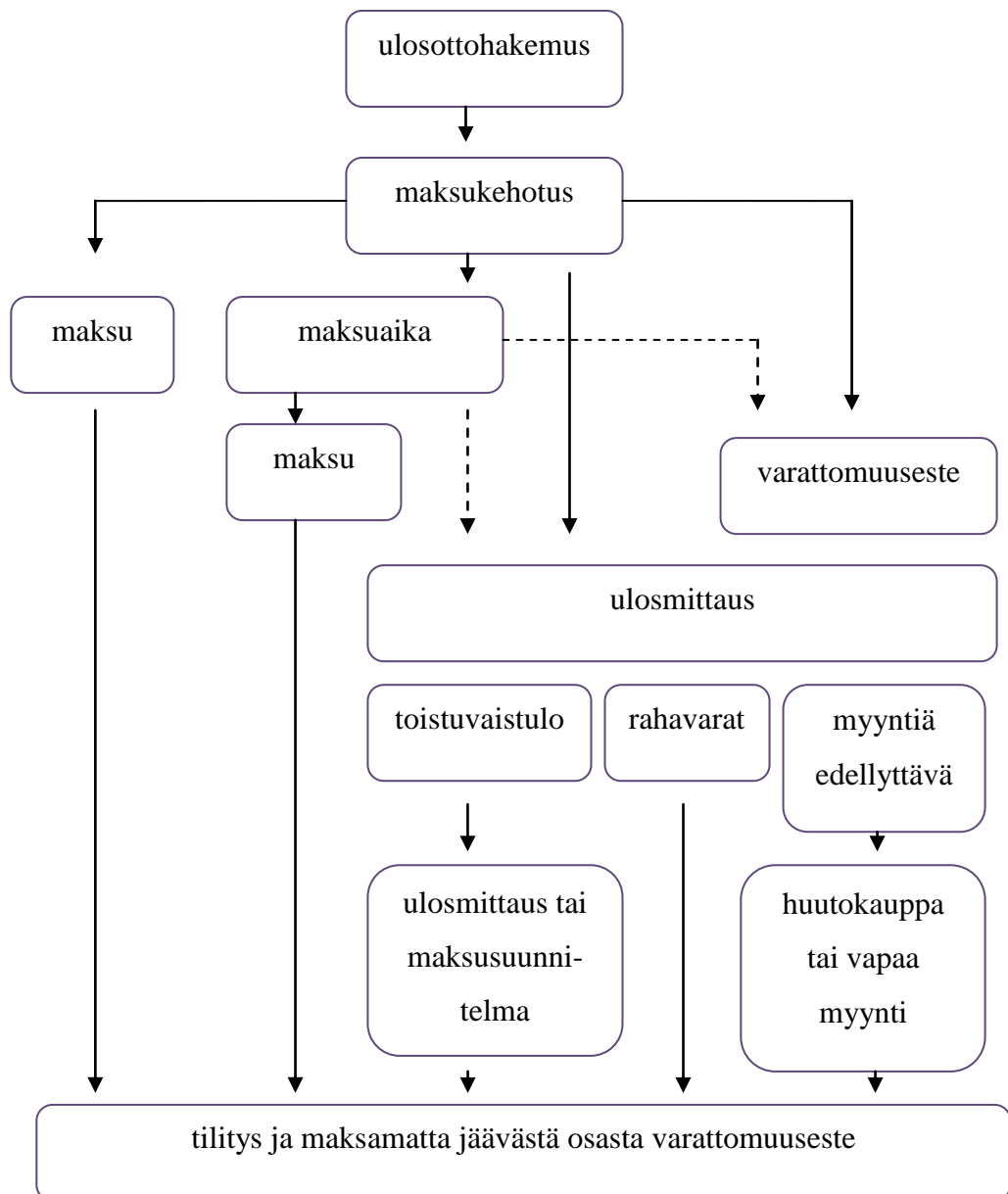
Kun velkojan saatava todetaan oikeudenkäynnissä oikeaksi, eikä velallinen suorita saatavaa vapaaehtoisesti, voi velkoja hakea veloitteen täytäntöönpanoa ulosoton kautta. Tietyissä saatavissa, kuten veroissa, ei tuomioistuimen päätöstä tarvita. Tavanomaisten rahasaatavien lisäksi ulosoton kautta haetaan täytäntöönpanoa hädöille, lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeville päätöksille sekä tuomioistuinten määräämille takavari-koille. Ulosottoviranomaiset perivät myös sakkoja ja muita rikosoikeudellisia rahamää- räisiä seuraamuksia. (Oikeuslaitos 2012.)

Ulosottomenettelystä säädetään yksityiskohtaisesti ulosottokaassa (UK, 705/2007). Verojen ja julkisten maksujen ulosottoa koskevat säädökset ovat omassa erityislaissaan, laissa verojen ja maksujen täytäntöönpanosta (706/2007). Ulosottoon liittyvät myös erityislait sakon (672/2002) ja lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta (619/1996). Rikoslaista (39/1889) löytyy esimerkiksi säädökset kos- kien velallisen petosta ja seuraamuksia tämän antaessa väärää tietoa, sekä ulosottomie- hen käyttämiä voimakeinoja koskevat säädökset. Velallista koskevan tiedonhankinnan keskeisimmät säädökset löytyvät ulosottokaaresta (705/2007). Valtioneuvoston asetuk- sessa ulosottomenettelystä (UMenA, 1322/2007) löytyy ulosottokaarta tarkentavia säännöksiä.

Kihlakunnanulosottomiehet hoitavat kihlakunnanvoutien alaisuudessa käytännössä suu- rimman osan ulosottoasioista (Linna 2012, 204). Ulosottomiehen työhön kuuluu ensisi- jaisesti ulosottoperusteen mukaisen veloitteen täytäntöönpano (Rinne 2012). Ulosot- tomiesten ohella velallisesta etsii ja analysoi tietoa myös selvitysyksikkö. Selvitysyk- sikkö, joka koostuu toimistotyöntekijöistä, esimerkiksi perintösihteereistä, osallistuu tiedonhankintaan monimutkaisemmissa tapauksissa toimien ulosottomiesten perinnän tukena. Toisinaan velallinen ja tämän yritys, tai yritykset, voivat olla eri ulosottomiehi- en vastuulla, jolloin selvitysyksikkö auttaa kokoamaan kaikki merkitykselliset tiedot yhteen. (Kainulainen 2009, 30.)

2.2 Maksuvelvoitteen täytäntöönpanon päävaiheet

Linna (2008, 43) on havainnollistanut maksuvelvoitteen täytäntöönpanon kuviossa 1. Täytäntöönpanon etenemisjärjestys riippuu siitä, onko velallinen maksuhaluton vai maksukyvytön. Maksukyvyttömyys tarkoittaa velallisen kykenemättömyyttä huolehtia maksusitoumuksiensa maksuista ajallaan (Laitinen 1996, 1169). Maksuhaluttomuus puolestaan tarkoittaa, että velallisella olisi mahdollisuus maksaa velkansa, mutta tämä ei sitä jostain syystä tee (Hakamies 2005, 197).

KUVIO 1. Maksuvelvoitteen täytäntöönpano (Linna 2008, muokattu)

2.2.1 Hakeminen

Ulosottoperintä saatavan saamiseksi velalliselta ei ala automaattisesti, vaan sitä on erikseen haettava kirjallisesti tai sähköisesti ulosottohakemuksella. Ulosottohakemus tulee allekirjoittaa, mutta sähköisen hakemuksen kohdalla otetaan huomioon sähköisiä viestejä koskeva yleissäännös ulosottokaaren 1 luvun 5 §:ssä. Hakemuksessa on oltava tietyt vähimmäistiedot, jotka löytyvät ulosottokaaren 3 luvun 2 §:stä. Näitä tietoja ovat esimerkiksi hakijan yhteystiedot, ketä vastaan ulosottoa haetaan sekä hakijan saatavan määrä (UK 3:2.1). Ulosottoasian vireilläolo alkaa hakemuksen saapumisesta ulosottoviranomaiselle ja siitä tulee antaa viipymättä velalliselle vireilletuloilmoitus (Karttunen ym. 2012, 337).

Ulosottoa hakiessa oletuksena on sen suorittaminen normaalina ulosottona. Jos hakija haluaa keveämmän suppean ulosoton, tulee sitä erikseen pyytää hakemuksessa. (Koulu & Lindfors 2009, 73.) Suppeassa ulosotossa voidaan ulosmitata vain varallisuutta tai omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi, toisin kuin normaalissa ulosotossa, jossa voidaan myös realisoida omaisuutta. Suppeaa ulosottoa ei voida kuitenkaan käyttää useamman velallisen vastatessa samasta velasta. (UK 3:105.) Normaalialia ulosottoa käytettäessä voidaan nimenomaisesti pyytää saatavan passiivirekisteröintiä, jossa asia jää odottamaan ulosmitattavan varallisuuden ilmestymistä ilman aktiivisia toimia ulosottomieheltä, sen jälkeen kun ulosottoasian vireilläolo on päättynyt esteeseen (Koulu & Lindfors 2009, 73–74, UK 3:102). Passiivirekisteröintiä ei voida tehdä suppeassa ulosotossa olevalle saatavalle (Karttunen ym. 2012, 341).

2.2.2 Omaisuuden ulosmittaus ja realisointi

Ulosottoasian tultua vireille, alkaa ulosottomies etsiä ulosmitattavaa omaisuutta. Ulosmittaus on tärkein ja yleisin täytäntöönpanon muoto, jonka kohteena voi olla kaikenlainen omaisuus aina kiinteistöistä oikeuksiin. Ulosmitattavan omaisuuden suhteen on kuitenkin ulosottokaaresta ilmeneviä rajoituksia sekä tiettyjä edellytyksiä. (Koulu & Lindfors 2009, 199–200.) Ulosmittauksen kohteella tulee olla taloudellista arvoa, se pitää pystyä yksilöimään (UK 4:8), eikä sen luovuttaminen saa olla laissa kiellettyä (UK 4:19.1:n 5 kohta). Ulosmittauskielto tai velallisen erottamisetu saattaa estää ulosmitta-

uksen, vaikka edellä mainitut edellytykset toteutuisivatkin (Koulu & Lindfors 2009, 200). Ulosmittaus tapahtuu tietyssä järjestyksessä. UK 4:24:n mukaan ensin mitataan raha tai rahasaatava sekä toistuvaistulot kuten palkka ja eläke. Seuraavaksi ulosmitataan muu irtain omaisuus ja kiinteä omaisuus. Lopuksi ulosmitataan velallisen vakituinen asunto tai välttämätöntä toimeentuloa varten tarvittava asunto sekä tuotantovälineet, joita velallinen tarvitsee liike- tai elinkeinotoiminnan jatkamiseksi. Ulosmittausjärjestyksestä voidaan poiketa tietyissä tilanteissa, esimerkiksi asianosaisten niin sopiessa (UK 4:25).

Ulosmittausta rajoittaa myös turhan ulosmittauksen kieltö. Sen perusteella täytäntöönpanokulujen, ulosottomaksujen sekä saatavien suorittamisen jälkeen, hakijalle tulee kertyä enemmän kuin vain vähäisenä pidettävä määrä saatavasta, omaisuuden arvo ja muut olosuhteet huomioon ottaen. (UK 4:16.) Ulosottomiehen tulee arvioida ulosmitattava omaisuus, jotta sen taloudellinen arvo saadaan selville. Arvioinnissa ulosottomiehen tulee selvittää todennäköinen myyntihinta, tai minkä verran saatavaa myynnillä kertyy. Arvioinnilla tulee olla riittävät perusteet, ja siinä voi halutessaan käyttää asiantuntijan apua, mutta pääasiassa arviointi perustuu havainnointiin. Ulosmitattavan omaisuuden kelpoisuusedellytyksenä on, ettei sen luovuttamista ole laissa kielletty. (Koulu & Lindfors 2009, 204–205.)

Ulosmitattava omaisuus on toisinaan myytävä eli realisoitava. Tämä koskee muuta kuin käteistä rahaa tai saatavaa, josta suoritus kertyy velallisen maksujen myötä. Ulosottomiehen tulee valita omaisuudelle sopiva myyntitapa. Myyntitapoja on pakkohuutokauppa tai yleistymässä oleva vapaa myynti. Vapaa myynti voi olla huutokauppa, myynti kiinteistönvälittäjän avulla, velallisen suorittama myynti tai ulosottomiehen hoitama vapaa myynti. Tavoitteena on käyttää tapaa, joka tuottaa parhaan mahdollisen myyntituloksen. (Koulu & Lindfors 2009, 293–294.)

2.2.3 Varojen jako ja tilitys

Viimeisenä vaiheena ulosottomenettelyssä on velalliselta ulosmitattujen varojen jakaminen velkojille. Ulosottokaaren 6 luvun mukainen jako ei terminä tarkoita vielä saatavien konkreettista jakoa hakijoille, vaan saatavien valmistelemaa laskennallista kohden-

tamista (Koulu ym. 2009, 12. Rahan jako ja tilitys velkojille). Perittäessä velalliselta yhtä useampaa saatavaa, kohdennetaan ulosmitatut varat jakomenettelyssä eri saataville (Koulu & Lindfors 2009, 352). Lähtökohtaisesti varat kohdennetaan ensin vanhimmalle saatavalle, niin eri velkojien saatavien kuin saman velkojan eri saatavien kesken. Varat tulee kohdentaa myös saatavan eri osille eli ensin korolle, sitten pääomalle ja lopuksi kuluille, jos muuta ei ole sovittu. (UK 6:2.4.) Varojen jaossa tulee noudattaa joutuisuusvaatimusta eli varat tulee jakaa suoraan saataville niiden kerryttyä (Koulu & Lindfors 2009,356).

Joutuisuusvaatimusta tulee noudattaa myös varojen tilityksessä. Jaetut varat tilitetään viikoittain tilisiirtona virkavarain tililtä velkojille. Tilitys voi olla lopullinen, jolloin se suoritetaan ilman vakuutta, tai se voidaan tehdä vakuutta vastaan. Lopullinen tilitys päättää ulosottoasian vireilläolon tilityksen ollessa lopputilitys, tai vireilläolo jatkuu edelleen välitilityksenä saadun osasuorituksen myötä. Tilitysvakuus tulee kysymykseen useimmiten silloin kun päätös ei ole lainvoimainen. Sillä onko kyseessä lopullinen tilitys vai tilitysvakuuden anto, on merkitystä muutoksenhaun kannalta. (Koulu & Lindfors 2009, 357–359.)

2.2.4 Muutoksenhaku

Muutosta ulosottomiehen päätökseen voi se, jonka oikeutta päätös koskee, hakea valittamalla. Valitus tulee tehdä kolmen viikon kuluessa toimenpiteen päätöspäivästä, toimituspäivästä tai tiedoksiannosta laskettuna. Muutosta haetaan käräjäoikeudesta, jonka tuomiopiirin alueella toimi on suoritettu. Valitusoikeus päättyy tilityksen jälkeen. Vaikka valitus tehdään käräjäoikeudelle, tulee se toimittaa vaadittavat tiedot sisältäen ulosottoviraston kansliaan. Valituskirjelmästä tulee selvittää ratkaisu, johon muutosta haetaan, vaadittu muutos perusteluineen, sekä mahdolliset todisteet. Muita muutoksenhakekeinoja ulosottoasiassa ovat ulosottomiehen itseoikaisu ja käräjäoikeudessa käsiteltävä täytäntöönpanoriita. (Lindström 2011, 394–396.)

Itseoikaisu tarkoittaa ulosottomiehen mahdollisuutta korjata omasta, asianosaisen tai sivullinen aloitteesta virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai väärään lainsoveltamiseen perustuvia ratkaisuja. Oikaisu on tehtävä viipymättä ja siinä on kuultava asi-

anosaisia, joiden asema heikkenee asiavirheen oikaisun myötä. (UK 10:1.) Lisäksi ulosottomies voi korjata kirjoitus- ja laskuvirheet (UK 10:3). Oikaisuista voi valittaa käräjäoikeudelle edellä kerrotulla tavalla (UK 10:4).

Tiettyjä täytäntöönpanoon liittyviä väitteitä ja vaatimuksia esitettäessä, ulosottomies tai käräjäoikeus voi antaa osoituksen täytäntöönpanoriidan nostamista varten (UK 10:6-7). Tämä on yleistä silloin kun sivullisella uskotaan olevan hallussaan velalliselle kuuluvaa omaisuutta ulosoton estämiseksi. Tuomioistuin ratkaisee täytäntöönpanoriidan, ja ulosottoasian täytäntöönpano voidaan keskeyttää täksi ajaksi. (Lindström 2011, 396–397.)

2.3 Keskeiset periaatteet

Ulosottomenettelyä säätelevät ulosottokaaren 1 luvun 19 §:ssä mainitut periaatteet, joita ovat puolueettomuus, tehokkuus, joutuisuus, tarkoituksenmukaisuus ja asianmukaisuus. Ulosotossa tulee myös välttää UK 1:19 mukaan aiheuttamasta tarpeetonta haittaa velalliselle, ja ulosottoimet tulee suorittaa velallisen omatoimisuutta ja asianosaisten sovinollisuutta edistäen.

Näiden edellä mainittujen periaatteiden lisäksi keskeinen on virallisperiaate. Virallisperiaatteen mukaan ulosottomies vie ulosottoasian eteenpäin viran puolesta sen vireille tulon jälkeen ilman hakijan erillistä pyyntöä sekä ottaa velallisen edun huomioon täytäntöönpanon aikana. Ulosottokaareissa mainittuun tehokkuusperiaatteeseen liittyvät myös termit summaarisuusperiaate ja attraktioperiaate. Summaarisuusperiaatteen myötä ulosotto ei ole täysitutkintaista, vaan siinä voidaan edetä, jos selvittämistä vaativia seikkoja tai väitteitä ei tule esiin. Attraktioperiaate taas tarkoittaa, että ulosottomies lähtökohtaisesti ratkaisee itse esiin tulleet riitakysymykset ilman välioikeudenkäyntiä. (Linna 2008, 44–45.)

Asianmukaisuusperiaatteen mukaan ulosottomiehen tulee toimissaan edistää luottamusta ulosottotointa kohtaan käyttämällä toimivaltuuksiaan ja harkintavaltaansa oikein. Ulosottohenkilöstön tulee toimia asiallisesti, eivätkä he saa väärinkäyttää asemaansa ja saamiaan tietoja. (Linna 2008, 45.) Asianmukaisuusperiaatteeseen liittyy myös avoimuusperiaate. UK 1:20 mukaan ulosottomiehellä on neuvontavelvollisuus velallista

kohtaan myös silloin kun velallisella on oikeus keventää ulosottoaan. Velallisen oikeuksia turvataan myös suhteellisuusperiaatteella, jonka mukaan kenellekään ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa, vaan keinojen ja tavoitteiden tulee olla oikeassa suhteessa toisiinsa. Erääksi periaatteeksi on nimetty myös rehabilitaatiotehtävä, jonka tavoitteena on, että velallinen saa ulosotosta huolimatta takaisin taloudellisten asioiden hallinnan. Tämä on yhteiskunnan kannalta parasta, ja se saavutetaan ulosottomiesten ja muiden viranomaisien yhteistyöllä. (Linna 2008, 46). Se mitä periaatteita painotetaan, riippuu lähteestä, joten tyhjentävää ja yleispätevää listaa keskeisimmistä periaatteista ei voida antaa.

3 TIEDONHANKINTA VELALLISESTA

3.1 Yleistä tiedonhankinnasta ulosottomenettelyssä ja ulosottoselvitys

Tiedonhankinta velallisesta on keskeinen osa ulosottomenettelyä, sillä velallisesta tarvitaan monenlaista tietoa, jotta ulosottoviranomainen osaa perustaa päätöksensä oikein. Tiedonhankinnasta on säädetty ulosottokaareissa (705/2007), joten ulosottoviranomaisen tulee tuntea säädökset, jotka ohjaavat hänen työtään hankittaessa tietoa velallisesta. Tiedonhankintaa koskevilla säädöksillä turvataan velallisen oikeusturvaa ja yksityisyyden suojaa. Tiedonhankintaa koskevat säädökset jakaantuvat kolmeen pääryhmään, jotka ovat omatoiminen etsiminen (UK 3:48–51), velallisen tietojenantovelvollisuus (UK 3:64) ja sivullisen tietojenantovelvollisuus (UK 3:64–68). Näiden lisäksi löytyy yksittäisiä tiedonhakua sivuavia säännöksiä esimerkiksi ulosoton rekistereistä ja ulosottomenettelystä.

Ulosottokaaren lisäksi tiedonhankintaa velallisesta ulosottomenettelyssä ohjaa ulosoton oman tietojärjestelmän Uljaan osalta myös henkilötietolaki (HeTiL, 523/1999). Henkilötietolaki on yleislaki, jota noudatetaan jos muussa laissa ei toisin säädetä (HeTiL 2§). Näin ollen ulosottokaaren säädökset tulevat sovellettavaksi ennen henkilötietolain pykälää. HeTiL 1 §:n mukaan kyseinen laki toteuttaa yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojaa turvaavia perusoikeuksia henkilötietoja käsiteltäessä, sekä edistää hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Ulosottokaareissa säädetään ulosottomiehen velallisen omaisuuteen ja muuhun selvitysa-aineistoon kohdistuvasta etsimisvelvollisuudesta. Jotta hakijalle saataisiin tarvittavat suoritukset, tulee ulosottomiehen etsiä velalliselle kuuluvaa omaisuutta olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa (UK 3:48). Ulosottomiehen tehtävänä olevat vähimmäistoimet velallisen olinpaikan ja omaisuuden etsinnässä, on kirjattu tarkemmin valtioneuvoston asetukseen ulosottomenettelystä (UMenA 1322/2007).

Kyseisessä valtioneuvoston asetuksessa säädetään, että ulosottoviranomaisen tulee selvittää vastaajaa koskevat tiedot ulosottorekisteristä, joka tällä hetkellä tehdään Uljas-tietojärjestelmän avulla. Tietojen ollessa vanhentuneita, tai jos niitä ei löydy lainkaan,

selvitetään vastaajan olinpaikkaa ja omaisuutta koskevat tiedot Uljas-tietojärjestelmän teknisen käyttöyhteyden kautta väestötietojärjestelmästä, vero- ja työvoimaviranomaisilta, sekä Kansaneläkelaitokselta ja Eläketurvakeskukselta. Näitä vähimmäistoimia kutsutaan perusselvitykseksi. (UMenA 1322/2007, 4§.) Perusselvitys on riittävää suppeassa ulosotossa, kunhan sen ohella tarkistetaan velallisen varallisuustiedot talletuspankista ulosoton tietojärjestelmän kautta (UMenA 1322/2007, 6§).

Perusselvityksen ollessa riittämätön voidaan toimittaa jatkoselvitys. Tällöin ulosottomies jatkaa vastaajan olinpaikan ja omaisuuden selvittämistä osoite- ja puhelintietojen etsimisellä, yhteydenotolla ja tapaamisella, ulosottoselvityksellä, eri tietojärjestelmiin merkittyjen tietojen etsimisellä sekä muilla mahdollisilla keinoilla. Etsintä lopetetaan siinä vaiheessa kun velallisen olinpaikan ja omaisuuden löytäminen on ilmeisen mahdollista. (UMenA 1322/2007, 5§.)

Laajan tiedonsaantioikeuden omaava ulosottomies voi hankkia tietoa velallisesta niin vapaamuotoisesti tietojenantovelvollisilta, kuin toimittamalla näille ulosottoselvityksen (UK 3:56). Edellä kerrottu jatkoselvitys sisältää ulosottoselvityksen. Ulosottoselvityksessä kartoitetaan velallisen taloudellisen tilanteen kokonaiskuva. Ulosottomiehellä on velvollisuus toimittaa ulosottoselvitys, jos velkojan saatava ei ole kertynyt täyteen määräänsä, tai velallisen taloudellinen tilanne on selvittämättä luotettavasti (UK 3:57). Näin ollen lain mukaan ulosottoselvitys tulee tehdä vain tietyissä tilanteissa, mutta käytännössä se on yleinen keino etsiä velallisen omaisuutta ja pitää yhteyttä velalliseen. (Koulu & Lindfors 2009, 153).

Ulosottoselvitys voidaan tehdä joko tavallisena tai yksinkertaisena. Tavallisessa selvityksessä velallinen on läsnä ja tämän vastauksista ulosottomiehen kysymyksiin tehdään pöytäkirja, joka velallisen tulee tarkastaa ja allekirjoittaa. Tavallinen selvitys jakaantuu edelleen suppeaan ja laajaan ulosottoselvitykseen, joista ensimmäinen on pääsääntö. Tavallisessa selvityksessä tietojenantovelvollisen tulee pyydettäessä laatia luettelo velallisen omaisuudesta ja varallisuudesta, tuloista ja veloista, tai antaa sitä varten tarpeelliset tiedot. Yksinkertainen selvitys poikkeaa tavallisesta siinä, että se voidaan tehdä esimerkiksi puhelimitse tai sähköpostilla, eikä siitä tehdä pöytäkirjaa vaan muistiinpanot Uljas-tietojärjestelmässä riittävät. (Lepolahti 2009b, 9-10.) Ulosottomies voi siis

käyttää omaa harkintaansa siinä mikä milloinkin on tarkoituksenmukainen tapa toimittaa ulosotto selvitys.

3.2 Millä perusteella ja mitä tietoa velallisesta saa hakea

Ulosotto kaaren 3 luvun säädöksistä voidaan päätellä, ettei velallisesta saa hankkia mitä tahansa tietoa, vaan tiedonhankinnan tulee noudattaa ulosotto kaaren säännöksiä ja olla perusteltua. Osaan säädöksistä ja niiden kohdista sisältyy jo itsessään peruste, jolla kyseessä olevan tiedon saa velalliselta pyytää.

Ulosottomiesten tiedonsaantioikeus laajentui merkittävästi 1990-luvulla niin kutsutun tehostamisuudistuksen myötä. Tällöin ulosotto kaareen lisättiin yksityiskohtaiset säännökset ohjaamaan mitä tietoa velallisesta saan hankkia, keneltä näitä tietoja voi pyytää, ja mihin tarkoitukseen tietoja voi käyttää. (Lepolahti 2009b, 1.) Hallituksen esityksen (145/1996) mukaan laaja tietojensaantioikeus edesauttaa täytäntöönpanon tuloksellisuutta nopeuttamalla ulosottomenettelyä samalla vähentäen täytäntöönpanon kustannuksia. Tehostamisuudistuksessa laajennettiin etenkin sivullisen tietojenantovelvollisuutta. (HE 145/1966, yleisperustelut. jakso 3.2.) Uudistuksessa mahdollistettiin myös oikeus saada tietoa velallisen pankkitileistä (Linna 2012, 24).

Velallisesta saa hankkia tietoa vain kun ulosotossa on häntä koskeva asia vireillä tai passiivirekisterissä, ja tiedon tulee olla täytäntöönpanon kannalta tarpeellista. Tiedonhankinnassa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate. (Lepolahti 2009b, 2-3.) Tietojen hankkimisen ja analysoinnin on tähdättävä siihen, että ulosottomies voi muodostaa ajan tasalla olevan kokonaiskuvan velallisen taloudellisesta tilanteesta (Rinne 2012). Velallisesta ei saa siis muun kuin täytäntöönpanon onnistumisen ja taloudellisen tilanteen kartoittamisen perusteella hankkia tietoa. Tiedonhankintaan liittyy myös asianmukaisuusperiaate eli niin sanottu hyvä ulosotto tapa, jonka mukaan ulosottomies ei saa väärinkäyttää saamiaan tietoja (Linna 2008, 45).

Velallinen on velvollinen antamaan ulosottomiehelle tiettyjä tietoja, jotka on lueteltu ulosotto kaaren 3 luvun 52 §:ssä. Velallisen tulee antaa henkilö- ja yhteystietonsa sekä ulosottoasian kannalta tarpeelliset tiedot elatuksensa varassa olevista henkilöistä sekä

muista perhesuhteista. Velallisen tulee myös kysyttäessä antaa tiedot omaisuudestaan, varallisuudestaan sekä veloistaan ja tuloistaan. Näiden lisäksi velallinen on velvollinen kertomaan osakkuudestaan yhtiössä ja jäsenyydestään muussa hänen varallisuusasemaansa vaikuttavassa yhteisössä. Jos edellä mainittuihin seikkoihin, koskien omaisuutta, varallisuutta, tuloja, velkoja tai kytköksiä yhtiöihin ja yhdistyksiin, on odotettavissa muutoksia seuraavan vuoden aikana, on näistä ilmoitettava ulosottomiehelle. (UK 3:52.1-3.)

Velallisen tulee kysyttäessä ilmoittaa ulosottomiehelle myös tiedot koskien palkkansa tai muun toistuvaistulonsa määräytymistä sekä työpaikkaansa koskevat tiedot. Jos velallisella on luovutusvelvoitteen kohteena oleva esine tai asiakirja, on sen olinpaikka kerrottava ulosottomiehelle. Velallisen on paljastettava sopimukset ja sitoumukset, jotka vaikuttavat hänen varallisuusasemaansa sekä omaisuus, joka on hänen käytössään tai määräysvallassaan valtuutuksen tai muun vastaavan perusteen, järjestelyn tai sopimuksen nojalla. (UK 3:52.4-6.)

Velallisen tulee antaa tiedot omaisuudesta, suorittamistaan maksuista ja tekemistään oikeustoimista, jotka hän on luovuttanut vastikkeellisesti tai vastikkeetta. Näistä tulee antaa tiedot kuitenkin vain, jos niiden avulla voidaan selvittää, onko velallisella omaisuutta, joka voidaan peräyttää ulosottoon takaisinsaatikantein. Edellä mainitun lisäksi velallisen tulee antaa tiedot järjestelystä, menettelystä tai muusta toimenpiteestä, joka on vaikutukseltaan aiemmin mainittuun oikeustoimeen rinnastettava. Kaiken muun edellä mainitun lisäksi, ulosottomies saa pyytää velalliselta myös muut vastaavat tiedot, jotka koskevat velallisen taloudellista asemaa ja toimintaa. (UK 3:52.7-8.) Kuten ulosottokaa- ren 3 luvun 52 §:stä voidaan päätellä, velallisen tietojenantovelvollisuus ei ole rajaton, vaan tietojen tulee aina liittyä velallisen taloudelliseen asemaan.

Velallisen lisäksi tietoja voidaan perustellusta syytä pyytää myös sivullisilta ja viranomaisilta. Sivullisilta ja viranomaisilta saatavaa tietoa on käsitelty tarkemmin seuraavassa luvussa.

3.3 Tietolähteet

3.3.1 Tietojenantovelvolliset

Velallinen itse on tietojenantovelvollisena luonnollisesti yksi ulosottomiehen tietolähteistä kun velallisesta hankitaan tietoa. Velallisen tietojenantovelvollisuus on sama riippumatta siitä, onko kyseessä vapaamuotoinen tiedonkeruu vai ulosottoselvitys (Lepolahti 2009b, 2). Velallisen on lain mukaan pysyttävä totuudessa, sillä väärän tiedon antaminen on rangaistavaa. Tästä on muistutettava velallista ulosottoselvityksessä ja tarvittaessa myös vapaamuotoisessa tiedonhankinnassa (UK 3:56.)

Velallinen on itse tietojenantovelvollinen ollessaan luonnollinen henkilö. Edunvalvoja tai alle 18-vuotiaan huoltaja on velvollinen antamaan tiedot siltä osin kuin omaisuutta on hänen hoidossaan. Muita tietojenantovelvollisia ovat henkilö, joka tosiasiallisesti johtaa tai on johtanut velallisen elinkeinotoimintaa sekä henkilö, joka hoitaa tai on hoitanut velallisen omaisuutta. Kuolinpesän haltija, tai tietyissä tapauksissa sen toimitsija, pesänselvittäjä tai pesänhoitaja, on tietojenantovelvollinen. Pesän ollessa yhteishallinnossa, tietojenantovelvollinen on jokainen pesän osakas. Edellä mainitut ovat ensisijaisia tietojenantovelvollisia. Toissijaisena tietojenantovelvollisena on luonnollisen henkilön palveluksessa oleva henkilö, jolta tiedot voidaan pyytää vain niiden ollessa välttämättömiä täytäntöönpanon kannalta. (Lepolahti 2009b, 3.)

Luonnollisen henkilön sijasta velallisena voi olla myös yhteisö, jolloin tietojenantovelvollisina sen puolesta ovat hallituksen ja sitä vastaavan toimielimen jäsenet, toiminimen kirjoittajat, toimitusjohtaja ja sitä vastaavassa asemassa oleva henkilö. Muita velvollisia ovat henkilökohtaisesti yhteisön velvoitteista vastuussa oleva henkilö, tosiasiallisesti yhteisön toimintaa johtava henkilö tai edeltäneenä vuotena edellä mainittuna toiminut henkilö. Toissijaisesti tietoja voidaan pyytää yhteisön palveluksessa olevalta tai tilintarkastajalta. (Lepolahti 2009b, 3-4.)

Velallisen lisäksi tietojenantovelvollinen voi olla myös sivullinen. Sivullisen on kysyttäessä ilmoitettava hallussaan oleva velallisen omaisuus ja sen laatu, velallisen ja hänen välisensä saatavat, merkitykselliset velallisen kanssa tehdyt oikeustoimet, velallisen

yhteystiedot tele- ja postitoiminnanharjoittajana sekä tiedot työpaikasta ja tuloista työnantajana tai tulon maksajana (UK 3:66). Sivullisen tulee siis antaa samat tiedot kuin velallisen itsensäkin, joten tämä velvollisuus ei kavenna velallisen perusoikeuksia (HE 145/1996, yleisperustelut, jakso 3.2).

Sivullisen ohella ulkopuolinen tietojenantovelvollinen on myös viranomainen tai muu julkista tehtävää hoitava taho. Heidän tulee antaa tiedot, jotka koskevat velallisen taloudellista asemaa ja toimintaa sekä maksuyhteyksiä ja yhteydenottoon tarvittavia tietoja. (UK 3:67.) Sivullinen ja viranomainen eivät ole velvoitettuja vastaamaan muihin kuin laissa määriteltyihin kysymyksiin (Linna & Leppänen 2003, 482). Keskeisiä tiedonantovelvollisia viranomaisia ovat lupaviranomaisten ohella kiinteistötieto-, väestötieto-, ajoneuvohallinto-, vero-, tulli-, poliisi-, sosiaali- ja työviranomaiset (Koulu ym. 2009, 8. Ulosmittaustoimituksen kohteeksi valikoituminen).

3.3.2 Muut tietolähteet

Ulosottoviranomaisilla on käytössään useita tietojärjestelmiä, joita voidaan käyttää apuna hankittaessa tietoa velallisesta ulosottomenettelyn aikana. Ulosoton oma tietojärjestelmä Uljas on UK 1:24 mukaan ulosottoviranomaisten valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä järjestelmä, joka on jaettu valtakunnalliseen hakemisto-osaan ja paikallisesti ylläpidettyihin rekistereihin. Ulosottoviranomaiset saavat UK 1:27 mukaan käsitellä ulosottorekisterin tietoja salassapitosäännösten estämättä, kunhan tietojen käsittely on välttämätöntä toimeenpanon kannalta.

Uljaaseen on tallennettu esimerkiksi velallisen henkilötiedot ja saatavat. Ulosottoviranomainen käyttää Uljas-järjestelmää ensisijaisesti vastaajan velkaantumistilanteen tarkastamiseen (Lindström 2011, 371). Uljas-rekisterin tarkastaminen kuuluu UMenA 5 §:n mukaan perusselvitykseen, joka on tehtävä jokaisen velallisen kohdalla ulosottohakemuksen saavuttua. Jos kyseessä on velallinen, joka ei ole aiemmin ollut ulosotossa, ei ulosottorekisteristä löydy tietoja. Tiedot voivat olla myös vanhentuneita. Tällöin Uljaassa olevan teknisen käyttöyhteyden avulla voidaan UMenA 5 §:n mukaisesti tehdä velallisen olinpaikkaa ja omaisuutta koskevia tiedusteluja väestötietojärjestelmästä, vero- ja

työvoimaviranomaisilta, Kelalta ja ETK:sta. Erilaiset tiedustelut kuuluvat ulosottomiesten päivittäisiin rutiineihin (Wallenius 2011). Uljas-tietojärjestelmää on opinnäytetyössään käsitellyt esimerkiksi Johanna Mattila (Velallisseurannan työmenetelmien kehittäminen Uljas-tietojärjestelmässä, 2013), joten sen tarkempi esittely ei ole tässä yhteydessä tarpeen.

Uljaan kautta voidaan helposti ja nopeasti selvittää myös velallisen tilitietoja pankkitiedustelujen avulla. Henkilökohtaisten pankkitietojen saaminen on perusteltua, koska rahavarat ovat ulosmittauskelpoista omaisuutta (HE 145/1996, yleisperustelut, jakso 2.3). Tiedustelut ovat mahdollisia vain tiettyihin pankkeihin ja tiedustelutavoissa on eroja siinä, onko velallinen luonnollinen henkilö vai yhteisö (Lepolahti 2009a). Osaan pankeista tiedustelu pitää tehdä faksilla tai sähköpostilla Uljaan sijaan. Tarvittaessa tiedusteluja laajennetaan tilin käyttöoikeuksiin, jos velalliselta ei löydy henkilökohtaista pankkitiliä. (Leikkilä, 2013.)

Muiden perustietojen ohella, pankkitiedustelut tehdään heti alussa. Tilitiedot ovat tärkeitä sillä ulosmittausjärjestyksessä raha on ensisijainen palkan ja muiden toistuvaistulojen ohella (UK 4:24). Suppeassa ulosotossa perintä kohdistuu ulosottokaaren 3 luvun 105 §:n mukaan vain edellä mainittuihin rahaan ja muihin toistuvaistuloihin, jolloin pankkitiedustelujen tärkeys edelleen korostuu. Tilitiedot auttavat myös hahmottamaan velallisen kokonaistilannetta muiden tietolähteiden ohella, sillä tilitiedoista saadaan vahvistus esimerkiksi varattomuudesta, tuloista ja työnantajasta (Leikkilä 2013).

Uljaan ja pankkitietojen lisäksi, ulosottoviranomaisella on pääsy moniin muihin rekistereihin, joko Uljaan tai internetin kautta. Väestötietojärjestelmästä voidaan etsiä velallisen henkilö- ja yhteystietoja sekä rakennusten ja kiinteistöjen yksilöintiä koskevia perustietoja (Lepolahti 2009a). VTJ:stä on siis apua selvitettäessä velallisen olinpaikkaa, omaisuutta ja esimerkiksi perhesuhteita. ATJ:stä on mahdollista katsoa onko velallisella ajoneuvoja ja tarkastaa niitä koskevat perustiedot sekä omistaja- ja haltijatiedot (Lepolahti 2009a). Mahdollisen ajoneuvon tiedot ja olinpaikka ovat tarpeen jos se päätetään ulosmitata tai palauttaa myyjälle velallisen saatavien lyhentämiseksi. Velallisen omaisuutta voidaan etsiä myös kiinteistötietojärjestelmästä. KTJ:stä löytyy kiinteistö-, lainhuudatus- ja rasiustietoja sekä karttatietoja (Lepolahti 2009a). Kiinteistön ulosmittauk-

sesta ja myynnistä on säädetty ulosottokaassa, joten esimerkiksi omistussuhteet tulee tarkastaa ennen toimenpiteitä.

Velallisen omaisuutta ja sitoumuksia rekistereistä selvittäessä keskeisiä ovat tiedot tämän sitoumuksista yrityksiin ja yhdistyksiin. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä on tässä avainasemassa. YTJ on patenti- ja rekisteri- sekä verohallituksen ylläpitämä maksuton tietopalvelu, josta löytyy yritysten rekisteritiedot. Ulosottoviranomaisilla on käytössään myös Kauppalehden ePortti, josta niin ikään löytyy kauppa- ja yhdistysrekisterien tiedot. ePortista on saatavilla perustietojen lisäksi tiedot esimerkiksi yrityssaneerauksista sekä luonnollisten henkilöiden velkajärjestelyistä ja avioehdoista. YTJ:n ja ePortin lisäksi tietoa voidaan hakea YREKA:sta, josta selviää esimerkiksi yhdistyksen nimenkirjoittajat. Osin maksullisia yritystietoja kotimaasta ja ulkomailta voi selvittää Asiakas-tiedon rekisteristä. RTJ:ään on koottu konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri, velkajärjestely-, liiketoimintakielto ja kaupanvahvistusrekisterit. (Lepolahti 2009a.)

Edellä mainittujen rekistereiden lisäksi ulosottoviranomaiset voivat käyttää lukuisia muita hakupalveluja selvittäessään velallista koskevia tietoja (Lepolahti 2009a). Tiedonhankinnassa joutuu joskus käyttämään mielikuvitusta, ja luonnollisesti aiemmin saadut tiedot voivat johtaa tarpeeseen hankkia tarkempaa tietoa jostain tietystä asiasta. Ulosottomies on saattanut saada tietoonsa, että velallinen omistaa hevosen ja veneen, jolloin niihin liittyvät sivustot ja rekisterit tulevat tarpeeseen ulosmitattavaa omaisuutta selvittäessä. Viron kauppa-, kiinteistö, auto- ja rakennusrekisterit taas voisivat tulla tarpeeseen, jos velallisella huomataan kytköksiä kyseiseen maahan (Lepolahti 2009a). Tavalliset, yhteystietoja antavat hakukoneet, kuten Fonecta Finder ja Eniro, ovat ulosoton rekisterien lisäksi käytössä selvittäessä velallisen yhteystietoja ja olinpaikkaa (Lepolahti 2009a).

Tulevaisuudessa yksi mahdollinen tietolähde voisi olla suunnitteluasteella oleva ansio-rekisteri. Rekisteriin kerättäisiin tiedot maksetuista palkoista, etuuksia ja eläkkeistä, ja näitä tietoja voisi hyödyntää Kela, sosiaaliviranomaiset, eläkelaitokset ja työttömyyskassat. Suomen Kihlakunnanulosottomiesten Yhdistyksen puheenjohtaja Harri Lepolahti kertoo blogissaan ansiorekisterin olevan ulosotollekin hyödyllinen, sillä reaaliaikainen tieto velallisen tuloista tehostaisi täytäntöönpanoa ja lisäisi velallisten yhdenvertaista kohtelua. (Lepolahti 2013.)

Tietojenantovelvollisten ja rekisterien lisäksi yksi oleellinen tietolähde on myös hakija, jolta voi saada tärkeää esitietoa ennen syvällisempää tiedonhakua (Koulu ym. 2009, 8. Ulosmittaustoimituksen kohteeksi valikoituminen). Hakija eli velkoja onkin lähde, joka ulosottoviranomaisen kannattaa hyödyntää heti alussa. Hakijalla saattaa olla tietoa koskien esimerkiksi velallisen omaisuutta tai työnantajaa, mikä antaa suuntaa tiedonhankinnan jatkamiselle.

Se mitä lähteitä ulosottoviranomainen milloinkin käyttää, riippuu siitä onko velallinen luonnollinen henkilö vai yhteisö. Suppeassa ulosotossa tarvitaan vähemmän tietoa ja näin ollen myös vähemmän lähteitä päätösten perustaksi kuin normaalissa ulosotossa. Tehokkuus- ja tarkoituksenmukaisuusperiaatteiden mukaisesti ei ole tarpeen hankkia kaikkea mahdollista tietoa jokaisesta velallisesta, vaan se mitä tietoa ja mistä lähteistä tietoa hankitaan, riippuu velallisesta ja vireillä olevasta ulosottoasiasta.

3.4 Keinot tiedon hankkimiseen

3.4.1 Yleistä

Kuten edellä kerrotusta on pääteltävissä, tietojenantovelvollisten ohella erilaiset sähköiset lähteet ovat tärkeässä osassa tiedonhankinnassa. Suurten velallismäärien vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista hankkia aina tietoja keskustelemalla velallisen tai muun tietojenantovelvollisen kanssa, vaan erilaiset sähköiset tiedustelut ja internethaut ovat usein riittävä keino saada tarpeeksi tietoa päätösten perustaksi. Tiedustelujen kautta saatavien tietojen ollessa riittämättömiä, voi tulla kyseeseen esimerkiksi tietojen hankkiminen sivulliselta.

Ulosottomies voi kysellä velallista koskevia tietoja asianmukaisuuden rajoissa keneltä tahansa, mutta vain tietojenantovelvollisilla on velvollisuus vastata, sillä yleistä kansalaisvelvollisuutta tietojen antamiseen ei ole (Lepolahti 2009b, 1). Tietojenantovelvollisenkaan ei tarvitse oma-aloitteisesti kertoa varallisuusasemastaan, vaan ilmoitusvelvollisuuden sijaan lähtökohtana on se, että tietojenantovelvollinen vastaa ulosottomie-

hen kysymyksiin (Koulu & Lindfors 2009, 150). Ulosottomiehen tulee siis aktiivisesti kysellä ja selvittää tietoja, mutta hän voi tehdä sen vain tietyissä rajoissa.

Yksi tiedonhankinnan tarkoituksista on velalliselle kuuluvan omaisuuden löytäminen. Se saattaa edellyttää henkilöön tai paikkaan kohdistuvaa etsintää, joskin tämä on nykyään poikkeuksellista (Linna 2008, 76). Ulosottoaaren 3 luvun 48 §:n mukaan ulosottomiehen tulee etsiä omaisuutta olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa.

Omaisuutta voidaan etsiä velalliselle kuuluvista tai tämän käytössä olevista rakennuksista, kulkuvälineistä, säilytyspaikoista tai muista sisä- tai ulkotiloista. Sama koskee sivullisen tiloja, jos siellä on aihetta olettaa olevan velallisen omaisuutta. Asunnosta omaisuutta saa etsiä ilman velallisen suostumusta vain, jos voidaan perustellusti olettaa siellä olevan ulosmittauskelpoista omaisuutta, eikä riidattomasti velalliselle kuuluvaa omaisuutta ole muutoin riittävästi löytynyt. Sivullisen asunnossa etsintä voidaan suorittaa vain, jos tälle on annettu mahdollisuus luovuttaa velallisen omaisuus, ja voidaan erittäin painavin perustein olettaa asunnossa olevan velalliselle kuuluvaa omaisuutta. (UK 3:49.)

Paikan lisäksi omaisuuden etsintä voidaan ulottaa myös henkilöön. UK 3:50 mukaan vähäistä arvokkaampi omaisuus, kuten esimerkiksi kallis koru, voidaan ottaa haltuun jos velallinen tai sivullinen ei sitä kehotuksesta anna, eikä muuta riidattomasti velalliselle kuuluvaa omaisuutta ole tarpeeksi. Ulosottomiehellä tulee olla perusteltu syy olettaa sellaisen omaisuuden olevan velallisen tai sivullisen yllä tai vaatteissa, eikä haltuunotto loukkaa henkilökohtaista koskemattomuutta.

Velallisella on laajahko koti-irtaimiston ja henkilökohtaisten esineiden erottamisetu, joten on harvinaista, että ulosottomies löytää velallisen kotoa tai yltä ulosmittauskelpoista omaisuutta. Tämän vuoksi erilaiset sähköiset tiedonhankintakanavat ja tiedustelut tietojenantovelvollisilta ovatkin ensisijaisia keinoja selvittää velallisen olinpaikkaa ja omaisuutta. (Linna 2008, 76.)

3.4.2 Pakkokeinot

Aina tietojenantovelvolliset eivät ole yhteistyöhaluisia, joten ulosottomiehillä tulee olla vaihtoehtoisia keinoja saada tietoa. Pakkokeinoilla annetaan ulosottomiehille mahdollisuus turvata täytäntöönpanon onnistuminen ja varmistaa velallisten yhdenmukainen kohtelu. Pakkokeinoja voidaan käyttää vasta kun muut lievemmat keinot on käytetty. Varsinaisia pakkokeinoja ovat ulosottokaaren mukainen uhkasakko, nouto sekä voima-keinot. Kyseiset pakkokeinot voidaan kohdistaa niin velalliseen kuin sivulliseenkin ja ne on annettava tietoon todisteellisesti (Lepolahti 2009b, 17.)

Uhkasakko voidaan asettaa UK 1 luvun 15 §:n mukaan laiminlyönnin varalle, jos vain vastaaja voi täyttää tietyn velvoitteen. Uhkasakko voidaan myös asettaa UK 3 luvun 63 §:n mukaan ulosottoselvityksessä, jos tietojenantovelvollinen ei anna kysytyjä tietoja. Sivulliselle uhkasakko voidaan UK 3 luvun 68 §:n mukaan antaa tämän kieltäytyessä antamasta tietoja, ja sakon uhalla sivullinen voidaan velvoittaa saapumaan ulosottomiehen virkahuoneeseen tai muuhun sopivaan paikkaa antamaan tarvittavat tiedot. Uhkasakkoa voidaan siis käyttää henkilökohtaisen tekemisvelvoitteen täytäntöönpanossa sekä turvaamassa ulosottomenettelyä maksuvelvoitteen täytäntöönpanossa (Lepolahti 2009b, 17).

Ulosottomiehen on ennen uhkasakon asettamista varattava velvoitetulle tilaisuus tulla kuulluksi, ellei se vaikeuta täytäntöönpanoa tuntuvasti. Uhkasakon suuruudella ei ole ylärajaa ja se voidaan määrätä rahamäärältään kiinteänä tai juoksevana. Uhkasakon asettaminen ja hakemuksen tekeminen sakon maksettavaksi tuomitsemiseksi kuuluu kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan, joten kihlakunnanulosottomiehen tulee turvautua voudin apuun nähdessään tarvetta uhkasakolle. (Lepolahti 2009b, 17–18.)

Uhkasakon lisäksi vouti voi ulosottomiehen pyynnöstä asettaa noutouhan. UK 3 luvun 59 §:n mukaan ulosottomies voi velvoittaa tietojenantovelvollisen saapumaan ulosottoselvitykseen noutamisen uhalla, jos on perusteltua aihetta epäillä, ettei kutsua noudateta. Noutouhan edellytyksenä on, että ulosottoselvitys on täytäntöönpanon tarkoituksen kannalta välttämätön. Tietojenantovelvollisen laiminlyödessä saapumisen, noutaa poliisi hänet paikalle ulosottomiehen kirjallisesta pyynnöstä. Uhkasakko ja noutamisuhka ovat

siis molemmat keinoja, joilla ulosottomies voudin avulla voi turvata ulosotto selvityksen onnistumisen ja sitä kautta koko täytäntöönpanoprosessin onnistumisen.

Ulosottokaarella on säädetty myös voimakeinoista, joita ulosottomies voi käyttää täytäntöönpanon toimittamiseksi. Voimakeinoja tulee käyttää viimesijaisena keinona ja niille on asetettu tiettyjä rajoituksia. Voimakeinojen tulee olla hyväksyttävissä, niitä on käytettävä vain hyväksyttävässä tarkoituksessa ja keinon sekä tavoitteen tulee olla hyväksyttävässä suhteessa. Voimakeinojen tulee siis olla suhteellisuusperiaatteen mukaisia, eikä niistä saa aiheutua suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. (Lepolahti 2009b, 18–19.)

Omaisuuksien kohdistuvina voimakeinoina ulosottomiehellä on mahdollisuus avata tai avauttaa lukkoja ja ovia täytäntöönpanon toimittamiseksi, esimerkiksi päästäkseen velallisen asuntoon hakemaan siellä olevaa omaisuutta. Keinojen tulee olla olosuhteet huomioon ottaen perusteltuja, ja tarvittaessa on pyydettävä poliisilta virka-apua. (UK 3:82.) Vastarinnan murtamiseksi ulosottomies voi käyttää tarpeellisia voimakeinoja, jos ensisijainen poliisin virka-apu ei ole käytettävissä. Vastarinnalla tarkoitetaan pyrkimystä estää tai tuntuvasti vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Jos siitä ei luovuta vapaaehtoisesti, on ulosottomiehellä oikeus käyttää voimakeinoja. Voimakeinojen tulee olla mahdollisimman lieviä ja niiden liioittelusta säädetään rikoslaissa (39/1889). (UK 3:83.) Poliisin ohella tarvittavaa virka-apua voi pyytää tilanteen mukaan myös muilta viranomaisilta, kuten esimerkiksi tulli- ja rajaviranomaisilta sekä sosiaali- ja veroviranomaisilta (Koulu ym. 2009, 5. Ulosottomenettelyn yleisiä periaatteita).

4 KYSELYTUTKIMUS

4.1 Toteutus, menetelmät, luotettavuus

Tutkimukseen tuotiin empiiristä näkökulmaa toteuttamalla kyselytutkimus kahdessa ulosottopiirissä. Kyselytutkimuksen tarkoitus oli vahvistaa lainopin avulla kerättyä aineistoa. Empiirinen tutkimus perustuu menetelmiin, jotka on kehitetty teoreettisen tutkimuksen perusteella ja joilla pyritään saamaan vastaus tutkimusongelmasta johdettuihin kysymyksiin (Heikkilä 2008, 13).

4.1.1 Kyselytutkimuksen toteutus

Kyselytutkimus (Liite 1) toteutettiin sähköisenä lomakkeena, jonka linkki lähetettiin Oulun seudun ja Länsi-Uudenmaan ulosottovirastojen piireihin. Yhteyshenkilöt lähettivät lomakkeen edelleen kaikille kihlakunnanulosottomiehille ja selvitysyksikön työntekijöille kaikissa toimipisteissään. Oulun seudulla kysely lähetettiin Oulun, Kuusamon ja Pudasjärven toimipaikkoihin, Länsi-Uudellamaalla Espoon, Lohjan ja Raaseporin toimipaikkoihin. Erillisen saatekirjeen sijaan käytettiin lomakkeen yhteydessä olevia saatesanoja, joissa kerrottiin kuka tutkimuksen toteuttaa, miksi se tehdään ja mihin tuloksia käytetään. Oulun seudun ulosottovirastossa ei ole varsinaista selvitysyksikköä vaan siellä kyseisiä tehtäviä hoitavat tarkastaja ja erikoisperintäsihteeri, joten kysely ohjattiin vain ulosottomiehille.

Kysymyslomake oli kaksiosainen. Ensimmäisessä osiossa selvitettiin vastaajien taustatietoja, varsinaiset tutkimuskysymykset olivat lomakkeen toisessa osassa. Lomakkeessa oli niin dikotomisia eli kahden vastausvaihtoehdon kysymyksiä, monivalintakysymyksiä kuin avoimiakin kysymyksiä. Monivalintakysymykset ja dikotomisets kysymykset, joissa vastausvaihtoehdot olivat valmiina, edustavat strukturoituja kysymyksiä (Heikkilä 2008, 50–51). Osa monivalintakysymyksistä oli strukturoidun kysymyksen ja avoimen kysymyksen yhdistelmiä, joissa valmiiden vaihtoehtojen lisäksi annettiin mahdollisuus antaa esimerkki jostain muusta vastauksesta. Avoimet kysymykset olivat pääasiassa jatkokysymyksiä tietynlaisiin vastauksiin, joilla saatiin tarkempaa tietoa vastaajan

ajatuksista. Lopuksi annettiin tilaa vapaalle sanalle. Strukturoitujen ja avoimien kysymysten yhdistelemiseen päädyttiin, jotta käsittelyvirheet tulisi minimoitua, mutta vastaajat pääsisivät esittämään mielipiteitä myös strukturoitujen kysymysten ulkopuolelta.

Kyselytutkimus toteutettiin otantatutkimuksena, sillä kaikkien ulosottopiirien mukaan ottaminen olisi tehnyt perusjoukosta suuren, ja vastausten analysointiin oli vain vähän aikaa. Kokonaistutkimus ei ollut myöskään tarpeen opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin kyselyn avulla vastaamisen kannalta. Aineisto kerättiin standardoidusti. Tämä tarkoittaa, että jokaiselle vastaajalle esitettiin samat kysymykset (Hirsjärvi ym. 2009, 193).

Lomakkeet lähetettiin edelleen jaettaviksi Oulun seudun ja Länsi-Uudenmaan piireihin 1.10.2013. Vastausaikaa vastaajilla oli 11.10.2013 asti. Vastausaikaa pidennettiin kuitenkin 16.10.2013 saakka alhaisen vastausprosentin vuoksi. Vastausprosentti oli 40 %, sillä linkki kyselylomakkeeseen jaettiin yhteensä 62 ulosottomiehelle tai selvitysyksikön työntekijälle ja vastauksia saatiin 25. Vaihtoehtoja sisältävät vastaukset analysoitiin viemällä ne E-lomakkeen vastausraportista Microsoft Exceliin ja sieltä edelleen kaaviointiin muokattuna Microsoft Wordiin. Avoimien kysymysten vastaukset vietiin suoraan Wordiin.

4.1.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmä oli yhdistelmä kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta kattavamman aineiston saamiseksi. Aineistonkeruutavat eivät näissä tutkimusotteissa ole selvästi rajattavissa, ja luokittelu, päättely sekä tulkinta ovat perusteiltaan samanlaisia (Heikkilä 2008, 17). Monipuolisilla menetelmillä pyrittiin tuomaan kaikki aiheeseen liittyvät näkökulmat esiin.

Kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta kyselyssä edustavat dikotomisat ja monivalintakysymykset. Tuloksia voidaan kuvata taulukoin ja kuvioin sekä numeeristen suureiden avulla. Kvantitatiivinen tutkimus kartoittaa tilannetta yleisesti, muttei aina selvitä asioiden syitä. (Heikkilä 2008, 16.)

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus taas auttaa ymmärtämään ja selittämään tutkittavaa kohdetta. Tutkittavat tapaukset pyritään analysoimaan tarkasti tilastollisten yleistysten sijaan. (Heikkilä 2008, 16.) Kyselyn avoimet kysymykset olivat näin ollen kvalitatiivisia.

4.1.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen onnistumisen kannalta on tärkeää tarkastella sen luotettavuutta eli reliabiliteettia sekä pätevyyttä eli validiteettia. Validiteetti varmistetaan huolellisella suunnittelulla, jotta tutkimuksessa mitataan juuri sitä mitä on tarkoitus mitata. Tutkimuksen validiteettia lisää yksiselitteiset tutkimuskysymykset, korkea vastausprosentti ja edustava otos. (Heikkilä 2008, 29–30.) Tutkimuksen reliabiliteetti edellyttää tutkimuksen toistettavuutta. Tulosten tulisi olla toistettaessa samanlaisia, mutta luotettavuuteen vaikuttaa kuitenkin virheet, joita voi sattua tietojen keräys- ja käsittelyvaiheissa. (Heikkilä 2008, 30.)

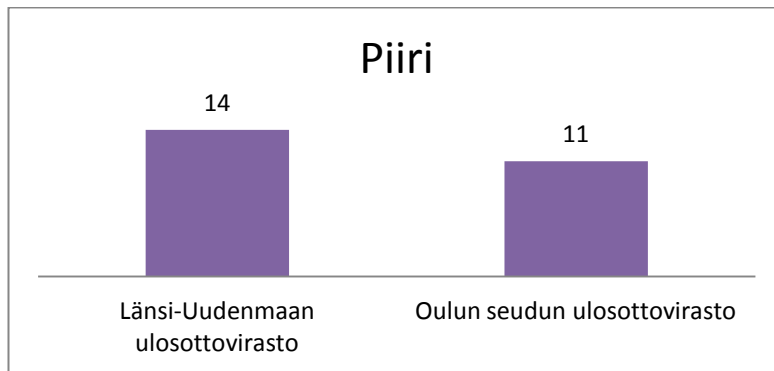
Tutkimuksen validiteettia laski hieman alhainen vastausprosentti. Vastausaikaa oli annettu runsaasti ja kyselytutkimus oli lyhyehkö sekä selkeä, mutta syyslomakausi ja kiireinen työtilanne vaikuttivat todennäköisesti kohderyhmän vastauskykyyn. Vastauskatoa oli etukäteen pyritty edellä mainittujen seikkojen lisäksi pienentämään esimerkiksi anonymiteetin säilyttämisellä, muistutuksella sekä pyytämällä etukäteen kommentteja lomakkeesta ja sen kysymyksistä.

Saadut vastaukset kuitenkin vastasivat tutkimuskysymyksiin, ja tutkimus olisi mahdollista toistaa samankaltaisin tuloksin. Otoksessa oli myös kaksi eri ulosottopiiriä eri puolilta Suomea, joten tutkimus ei pohjaa vain yhden piirin käytäntöihin. Mittaus- ja käsittelyvirheet on pyritty minimoimaan tarkastamalla vastaukset useasti jokaisen viennin kohdalla. Tämän perusteella tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä voidaan pitää riittävänä tutkimuskysymysten kannalta. Empiirisen tutkimuksen tarkoituksena oli tässä tapauksessa enemmänkin tuoda esille käytännön työtapoja ja parannusehdotuksia yleistämisen sijaan, joten otoksen sattumanvaraisuus ei juuri heikennä reliabiliteettia.

4.2 Tutkimustulokset

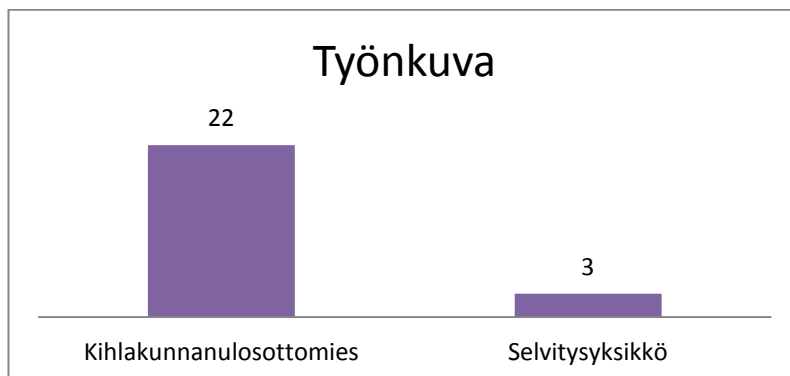
4.2.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselylomakkeen ensimmäisessä osiossa kartoitettiin vastaajien taustatietoja. Vastaajilta tiedusteltiin kuuluvatko he Länsi-Uudenmaan vai Oulun seudun ulosottopiiriin, ovatko he kihlakunnanulosottomiehiä vai selvitysyksikön työntekijöitä, ja kuinka pitkä kokemus heillä on tehtävistään. Kuvio 2 kertoo, että 25 vastaajasta 14 työskentelee Länsi-Uudenmaan piirissä ja 11 Oulun seudun ulosottovirastossa.

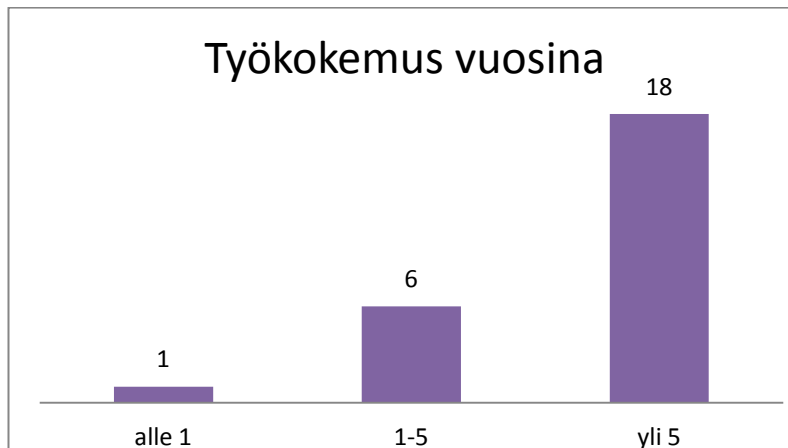
KUVIO 2. Piiri

Kuviosta 3 selviää, että suurin osa vastaajista työskentelee kihlakunnanulosottomiehenä. 22 kihlakunnanulosottomiehen lisäksi kyselyyn vastasi kolme selvitysyksikössä työskentelevää. Jakauma kuvaa hyvin myös todellista työtehtävien jakaumaa ulosotossa, sillä ulosottomiehiä on huomattavasti enemmän kuin selvitysyksikön tehtäviä hoitavia ja ulosottomiehet hoitavat pääasiassa tiedonhankinnan velallisesta.

KUVIO 3. Työnkuva

Kuvio 4 havainnollistaa vastaajien työkokemusta tehtävissään ulosotossa. Vastaajista suurin osa, eli 18 25:stä, on työskennellyt vastaavissa tehtävissä yli 5 vuotta. Kuudella vastaajalla on työkokemusta 1-5 vuotta ja yhdellä vastaajalla alle vuoden verran. Länsi-Uudenmaan ulosottovirastossa on neljä ulosottomiehen virkaa täyttämättä, joten jos kysely olisi toteutettu hieman myöhemmin, olisi vastausjakauma ollut todennäköisesti erilainen.

KUVIO 4. Työkokemus vuosina

4.2.2 Varsinaiset tutkimustulokset

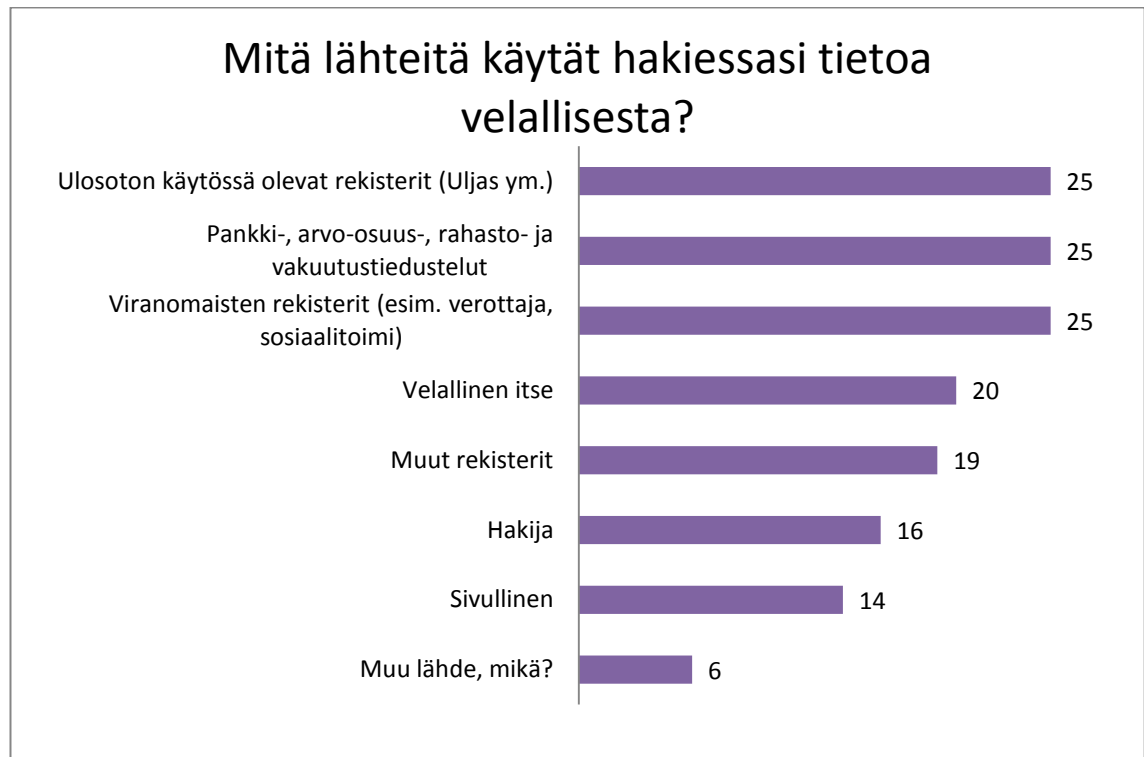
Kyselytutkimuksen toisessa osiossa kartoitettiin vastauksia varsinaisiin tutkimuskysymyksiin. Kysymyksillä pyrittiin selvittämään miten tiedonhankinta käytännössä toteutuu vastaajien työssä ja onko siinä mahdollisesti jotain parannettavaa.

Vastaukset on esitetty lomakkeen mukaisessa järjestyksessä. Monivalintoja sisältävät kysymykset, sekä kyllä tai ei -vastauksen vaativat kysymykset on esitetty taulukoin. Taulukkojen ohessa on avattu vastauksia mahdollisiin jatkokysymyksiin ja lopussa on tehty yhteenveto avoimien kysymyksien tuloksista.

Kuviosta 5 selviää ensimmäisen varsinaisen tutkimuskysymyksen tulokset siitä mitä lähteitä vastaajat käyttävät hankkiessaan tietoa velallisesta. Kaikki vastaajat käyttävät tiedonhaussa apunaan ulosoton rekistereitä kuten Uljasta sekä viranomaisten rekistereitä esimerkiksi verottajalta tai sosiaalitoimelta. Vastaajista 19 kertoo tämän lisäksi käyttävänsä myös muita rekistereitä. Myös pankki-, arvo-osuus-, rahasto- ja vakuutustieduste-

lut ovat kaikkien vastaajien käyttämiä lähteitä tiedonhankinnassa. Vastaajista 20 kertoo edellä mainittujen lisäksi käyttävänsä lähteenä itse velallista, 14 sivullista ja 16 vastaajaa käyttää hakijaa.

Vastaajista kuusi kertoi käyttävänsä kyselytutkimuksessa annettujen vaihtoehtojen lisäksi myös muita lähteitä. Muina lähteinä käytetään internetiä ja sen kautta kaikkia mahdollisia lähteitä velallisesta riippuen. Esimerkkeinä mainittiin hakukone Google sekä sosiaaliset mediat Facebook ja LinkedIn. Sivullista voi käyttää lähteenä vain kihlakunnanvoudin luvalla, joten kaksi vastaajaa kertoi tässä kohtaa käyttävänsä sitä tarvittaessa.

KUVIO 5. Tietolähteet

Kuvio 6 havainnollistaa vastaajien mielipidettä siitä, onko lähteitä tarpeeksi käytettävissä kun hankitaan tietoa velallisesta ulosottomenettelyn aikana. Valtaosa eli 21 vastaajaa koki lähteitä olevan tarpeeksi käytössä. Neljä vastaajaa toivoi lisää lähteitä käyttöönsä.

KUVIO 6. Lähteiden määrän riittävyys

Jatkokysymyksenä esitettiin kielteisesti vastanneille, mitä lähteitä he haluaisivat käyttöönsä. Kaksi vastaajista toivoi, että tiettyjen pankkien sijaa kaikista pankeista olisi mahdollista saada tiedustelut Uljas-tietojärjestelmän kautta. Myös sijoituspalveluyrityksistä toivottiin rekisteriä, jota voisi hyödyntää tiedonhaussa. Velallisten ulkomaanyhteysien vuoksi toivottiin, että lähteenä voisi käyttää myös tullia ja rajavartiolaitosta, sillä raha liikkuu velallisten mukana usein ulkomaille. Eräs vastaaja kommentoi muihin lähteisiin seuraavasti:

Asunto-osakkeista ja arvopapereista pitäisi olla rekisteri. Nyt saan niistä tiedon lähinnä verottajalta. Vertaa kiinteistötietorekisteriin. Myös erilaiset aikaosuuasunnot ja lomaosakkeet pitäisi olla rekistereissä. Ylipäättään kaikki Suomessa sijaitseva vähänkin arvokkaampi omaisuus pitäisi olla jossain rekisterissä.

Seuraava kysymys lomakkeessa käsitteli sitä millaista tietoa ulosottoviranomaiset velallisesta hankkivat. Tulokset näkyvät kuvioista 7. Monivalintakysymyksessä kaikki vastaajat kertoivat hankkivansa velallisen henkilö- ja yhteystietoja, tietoa velallisen omaisuudesta ja muusta varallisuudesta sekä tietoa työnantajasta ja palkasta. Vastaajista 24 hankkii tietoa myös velallisen perhesuhteista ja 23 velallisen varallisuusasemaan vaikuttavista sopimuksista ja sitoumuksista. Vastaajista 22 hakevat tietoa myös velallisen muista veloista sekä ulosmitattavan esineen tai omaisuuden olinpaikasta.

Yksi vastaajista kertoi annettujen vaihtoehtojen lisäksi hakevan myös muita profiilitietoja jos ne ovat täytäntöönpanon kannalta tarpeen. Toinen vastaaja kertoi tarkemmin hakevansa tietoa velallisen aikanaan tekemistä sopimuksista ja niiden vaikutuksista tämän taloudelliseen asemaan, esimerkiksi takaisinsaantia varten.

KUVIO 7. Velallisesta hankittava tieto

Kyselytutkimuksessa vastaajia pyydettiin myös valitsemaan missä he käyttävän velallisesta hankkimaansa tietoa. Kaikki vastaajat käyttävät kuvion 8 mukaan tietoja saadakseen oikeaa tietoa päätöksensä perustaksi. Vastaajista 23 käyttää tietoja myös ulosmitatun varallisuuden löytämiseksi sekä arvioidakseen ulosmitattua omaisuutta realisoinnissa. Vastaajista 21 käyttää saamiaan tietoja epäasianmukaisten järjestelyjen paljastamiseen, 16 löytääkseen velallisen ja 14 totuuden löytämiseksi muutoksenhakumenettelyssä. Vastausvaihtoehdot olivat ilmeisen kattavat, sillä vastaajat eivät halunneet lisätä muita tiedonkäyttö kohteita vaikka siihenkin oli annettu mahdollisuus.

KUVIO 8. Tiedon käyttäminen

Vastaajilta tiedusteltiin seuraavaksi kokevatko he tiedonhankinnan velallisesta tarpeeksi vaivattomaksi. Vastaajista 17 vastasi kyllä, mutta kahdeksan mielestä tiedonhankinta ei ole tarpeeksi vaivatonta. Tämä on havainnollistettu kuviossa 9.

KUVIO 9. Tiedonhankinnan vaivattomuus

Jatkokysymyksenä kielteisesti vastanneille esitettiin, että mitä muutoksia he haluaisivat, jotta tiedonhankinta olisi vaivattomampaa. Uudelleen mainittiin usean vastaajan taholta mahdollisuus saada kaikkien pankkien, ainakin yleisimmin käytettyjen, tilitapahtumat käyttöön Uljaan kautta. Tästä olisi erään vastaajan mukaan etua etenkin yrityksen rahoituksen selvittämisessä. Eläketurvakeskuksen kyselyjä vastaajat haluaisivat käyttää

useammin. Tällä hetkellä sähköistä kyselyä voi päivittää vain kerran vuodessa kustannussyistä. Vastauksista kävi ilmi, että verottajalta olisi hyvä saada enemmän tietoa niin henkilö- kuin yritysasiakkaistakin. Turhan työläänä pidetään myös sitä, että Kelalle pitää aina soittaa kun selvittää velallisen tulotietoja sillä Uljas-järjestelmästä ei näy kuin velallisen eläketiedot.

Muutosehdotuksena esitettiin mahdollisuus pyytää tietoja myös Virosta, sillä siellä on monella velallisella yritystoimintaa. Muutoinkin vastaajat kokivat täytäntöönpanomahdollisuuksien ulkomailla sijaitsevaan omaisuuteen olevan heikot, joten sitä voisi tiedonhankinnan ohella parantaa yhtenäistämällä sääntelyä kansainvälisellä tai vähintään EU-tasolla. Etenkin ulkomaisista pankeista olisi hyvä saada tietoja kotimaisten pankkien tavoin. Ongelmia nähtiin myös siinä, että jotkin tahot eivät luovuta tietoja kovin helposti.

Kuvio 10 kuvaa vastaajien yksimielistä mielipidettä siitä, että he ovat saaneet tarpeeksi ohjausta velalliseen kohdistuvassa tiedonhankinnassa. Kaikki 25 vastaajaa vastasivat kysymykseen kyllä, mutta jos avoinna olevat kihlakunnanulosottomiesten virat olisi ehditty täyttämään, ja kyselyssä olisi ollut aloittelevien ulosottomiesten vastaukset mukana, olisi tulos mahdollisesti ollut erilainen. Tämä yksimielinen tulos kertoo, että velalliseen kohdistuva tiedonhankinta on oleellinen prosessi ulosottomenettelyä, joten siihen on paneuduttu perehdytyksessä. Jatkokysymyksenä esitettiin kielteisesti vastanneille missä he olisivat halunneet lisää ohjausta, mutta siihen ei luonnollisesti tullut vastauksia.

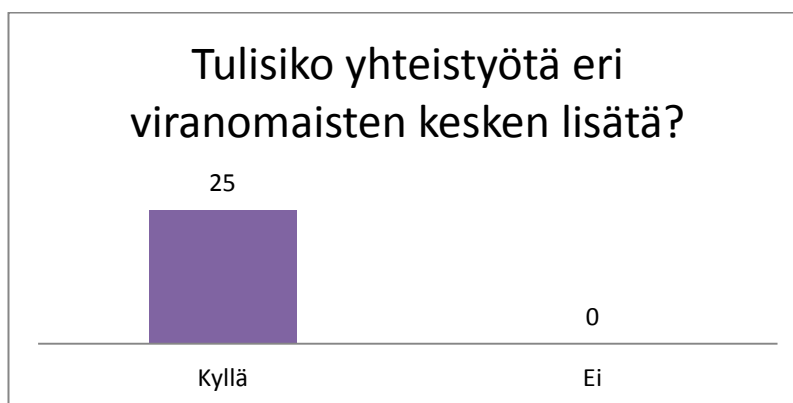
KUVIO 10. Ohjaus tiedonhankinnassa

Kuviossa 11 on esitetty jakauma kysymykselle, jossa tiedusteltiin vastaajien tyytyväisyyttä oikeuksiinsa hankkia tietoa velallisesta. Yhtä lukuun ottamatta kaikki vastasivat olevansa tyytyväisiä oikeuksiinsa. Kielteisesti vastanneille annettiin mahdollisuus kertoa toivomistaan parannuksista. Yksi kysymykseen kielteisesti vastannut toivoi laajempia tiedonsaanti- ja muita oikeuksia, esimerkiksi vastaavia poliisin oikeuksiin.

KUVIO 11. Tyytyväisyys oikeuksiin hankkia tietoa velallisesta

Kuviossa 12 on esitetty, että kaikki 25 vastaajaa olivat yhtä mieltä siitä, että yhteistyötä eri viranomaisten kesken tulisi lisätä. Jatkokysymyksen kohdalla oli kysymyslomakkeeseen tullut tarkastuksista huolimatta virhe, sillä siinä pyydettiin esimerkkejä kielteisesti vastanneille. Todellisuudessa esimerkkejä viranomaisyhteistyön lisäämisestä olisi kaivattu juurikin myönteisesti vastanneilta. Onneksi osa vastaajista oli huomannut tämän virheen ja antanut oman näkemyksensä viranomaisyhteistyön parantamisesta. Vastaajat halusivat pääasiassa lisätä yhteistyötä yleisesti muiden viranomaisten kanssa erittelemättä sen tarkemmin kyseisiä viranomaisia. Tarkemmin mainittiin erityisesti sosiaali-toimi ja verottaja sekä poliisi.

KUVIO 12. Viranomaisyhteistyö

Lomakkeessa esitettiin myös avoin kysymys, jossa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa mitä parannuksia he ehdottaisivat tiedonhankinnan tehostamiseksi ulosottomenettelyssä. Yhdeksän vastaajista halusi antaa parannusehdotuksia, joista kävi ilmi, että tietoja on työlästä saada tietyissä tapauksissa tai tietyiltä viranomaisilta. Yksi vastaajista toivoikin yleisesti parempaa yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa.

Eräs vastauksista ei liittynyt varsinaisesti tiedonhankinnan tehostamiseen, sillä siinä toivottiin kansalaisten tietotason lisäämistä harmaan talouden ehkäisemiseksi, esimerkiksi julkaisemalla yritysten kyvyn hoitaa niille annettuja velvoitteita kuten veroja. Harmaatalous sinällään ja sen ehkäiseminen ovat osa ulosottoa ja samalla myös tiedonhankintaa, mutta kyseinen vastaus liittyi lähinnä kansalaisten tiedonhankinnan tehostamiseen, jotta harmaan talouden ehkäiseminen olisi helpompaa, ei niinkään ulosottoviranomaisten työhön.

Edellä esitetyn avoimen kysymyksen vastauksista on pääteltävissä, että tietyiltä pankeilta joutuu odottamaan turhan kauan vastausta tilitiedusteluihin, joten pankkitiedustelujen tehostaminen tulisi tarpeeseen. Vakuutusyhtiöt eivät anna erään vastaajan mukaan tarpeeksi tietoa siitä mistä vakuutuksesta velallinen on saanut korvausta. Tämä on kuitenkin ratkaisevaa ulosmittausmahdollisuuksien tutkimiseksi. Kelan rekistereistä toivottiin kattavampia, jotta sieltä saataisiin tietoon eläkkeiden lisäksi muutkin velallisen tulot.

Yhteistyötä verottajan kanssa tehostaisi usea vastaajista. Vastaajat toivovat suoraa pääsyä verottajan tietoihin ja tarkempia verotustietoja Uljaaseen sekä selkeämpää yhteistyötä verottajan kanssa yrityserinnässä. Verottajalta toivottiin myös tiedossaan olevan varallisuuden sekä perintö- ja lahjaveron perusteen selkeää ilmoittamista automaattisesti täytäntöönpanohakemuksessaan. Vaihtoehtoisesti näitä tietoja toivottiin suoraan Uljaaseen, jonka kautta ne olisivat ulosottoviranomaisten käytössä.

Lopuksi kyselyssä annettiin vastaajille vielä mahdollisuus kertoa muista aiheeseen liittyvistä näkemyksistään, joita he haluavat tuoda esille. Eräs vastaaja antoi palautetta kysymyksenasettelusta, jonka olisi toivonut olevan toisenlaista, jotta monivalintakysymyksissä ei olisi tullut laitettua rastia joka ruutuun. Tämä on varteenotettava kehitysehdotus kun halutaan nähdä missä ensisijaisjärjestyksessä vastaajat käyttävät esimerkiksi tietolähteitä, mutta tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta riitti tieto siitä, kuinka

monipuolisesti vastaajat käyttävät lähteitä ja niistä keräämäänsä tietoa. Toinen vastaaja kertoi vielä yhden parannusehdotuksen tiedonhankinnan tehostamiseksi toivoen verottajalta VHS -kyselyn (velvoitteidenhoitoselvitys) suoraan Uljaaseen muiden rekisteritietojen tavoin. Kyselylle annettiin myös palautetta aiheen ajankohtaisuudesta ja mielenkiintoisuudesta. Viranomaisyhteistyössä koetaan olevan vielä paljon parannettavaa, ja lain-säädäntöäkin toivotaan muutettavan palvelemaan paremmin vaativaa perintää.

Kyselytutkimus oli tarpeellinen toteuttaa, jotta käytännön työssä käytetyt menetelmät tulivat paremmin esille ja jotta saataisiin asiantuntijoiden näkemyksiä siitä missä heidän kokemuksensa mukaan voisi olla parannettavaa. Vastaajat tuntevat juuri tämän hetkisen tiedonhankinnan tilanteen ulosotossa ja osaavat ehdottaa parannuksia, jotka voisivat olla toteutettavissa lähitulevaisuudessa.

5 POHDINTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli koota lainopin pohjalta selvitys tiedonhankinnan mahdollisuuksista ja rajoituksista sekä velallisen oikeusturvan ja yksityisyydensuojan toteutumisesta. Tarkoituksena oli myös empiirisin keinoin tutkia kokevatko ulosottomiehet ja selvitysyksikkö, että heillä on oikein mitoitettut oikeudet tiedonhankintaan ulosottomenettelyssä. Tarkoituksena oli tämän lisäksi selvittää mitä tietoa velallisesta voi ulosottomenettelyn aikana hankkia, mihin tätä tietoa voi käyttää, mistä lähteistä tietoa voi hakea, ja mitä keinoja tiedonhankinnan tehostamiseksi on käytettävissä. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda monipuolisten tutkimusmenetelmien avulla aloitteleville ulosottoviranomaisille keskitetty selvitys tiedonhankinnasta ja löytää parannusehdotuksia tiedonhankinnan tehostamiseksi.

Kyselytutkimus vahvisti lainopin ja oman työkokemuksen avulla kerättyä tietoa siitä, miten tiedonhankinta velallisesta toimii käytännössä. Ulosottomiehet ja selvitysyksikkö käyttävät monipuolisesti erilaisia lähteitä hankkiessaan tietoa velallisesta ja soveltavat niitä tarpeen mukaan ulosottomenettelyn aikana. Vastaajat ovat saaneet tarpeeksi koulutusta, jotta osaavat hyödyntää kaikki mahdollisuutensa, ja näin internet- ja sosiaalisen median aikakautena monet viranomaistahojen ulkopuolella olevat lähteetkin ovat informatiivisia velallisen omaisuus- ja yhteystietoja selvitetessä. Vastaajia oli tasaisesti molemmista piireistä, mistä oli vastausten perusteella pääteltävissä, että suuria piirikoh- taisia eroja tiedonhankinnassa ei ole. Huomattavia eroja ei myöskään ollut pääteltävissä ulosottomiesten ja selvitysyksikön työntekijöiden vastausten välillä.

Yhteenvedona voidaan esittää, että vastaajat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä oikeuksiinsa hankkia tietoa velallisesta, mutta löysivät myös useita keinoja, joilla tiedonhankintaa voisi entisestään parantaa. Päällimmäisenä kyselytutkimuksesta jäi käsitys, että usean vastaaja mielestä pankkitiedustelujen tekemistä tulisi tehostaa tehokkaamman täytöntöönpanon takaamiseksi. Tilitiedustelut kaikkiin pankkeihin tulisi pystyä suorittamaan Uljaan kautta napin painalluksella sen sijaan, että tiettyihin pankkeihin kyselyt tehdään nyt erillisillä lomakkeilla faksin tai sähköpostin kautta. Suurien velallismäärien myötä tiedonhankinnan nopeus ja helppous, myös pankkitiedustelujen osalta, tehostaisi täytöntöönpanoa, ja välillisesti lyhentäisi myös käsittelyaikoja. Nykyisellään tiedustelujen tekeminen voi olla monimutkaisemmissa tapauksissa aikaa vievää. Pankkitiedustelut

ovat osa perusselvitysvaihetta, joten ulosottoviranomaisten päivittäistä työtä helpottaisi pääsy useampiin rekistereihin suoraan Uljaan kyselyjen kautta. Näin tehokasta työaikaa vapautuisi muuhun tiedonhankintaan tai saatujen tietojen analysointiin.

Nopeuden ja tehokkuuden parantaminen korostuvat myös yhteistyössä verottajan, Kelan ja vakuutusyhtiöiden kanssa. Tarvittavia tietoja on joskus vaikea saada lainkaan ja tiedonkulku on hidasta. Tietoja pitäisi kuitenkin päästä käyttämään nopealla aikataululla eivätkä ne saa olla vanhentuneita (Wallenius 2011). Useat eri tietolähteet helpottavat siinä mielessä ulosottoviranomaisen työtä, että tietoa on teoriassa paljon saatavilla myös silloin kun velallinen ei ole yhteistyökykyinen. Päivittäin käytetyn informaation keskittäminen käytettäväksi Uljaan kautta tehostaisi kuitenkin työskentelyä, kun esimerkiksi tilitietoja ei tarvitsisi kysyä monesta eri lähteestä ja Kelaa tavoitella muita tuloja kuin eläkettä selvitetessä.

Ulosottomiehillä on lain perusteella hyvinkin laajat oikeudet hankkia tietoja velallisesta. Näen nämä oikeudet perustelluiksi, sillä laaja tietopohja on avain keinotekoisien järjestelyjen ja harmaan talouden paljastamiseksi. Velallisen epärehellisyys vaikeuttaa huomattavasti saatavien perintää maksuhaluttomilta velallisilta, mutta mahdollisuudet manipuolisiin tiedusteluihin ja tietojenantovelvollisten totuusvelvoite edesauttavat ulosmittavan omaisuuden ja varallisuuden löytymistä siitä huolimatta. Selvitysyksiköillä tai selvityksiä tekevillä perintäsihteereillä on suuri merkitys, jotta velallisesta vaikeammin saatavat tiedot saadaan esille epärehellisyyden osoittamiseksi. Selvitysyksikköjen myötä ulosottomiehien aika vapautuu pinnallisempien tietojen hankintaan useammasta velallisesta, mikä omalta osaltaan tehostaa ulosottomenettelyä.

Ulosottokaari sääntelee tarkasti tiedonhankintaa koskevaa prosessia, jotta täytäntöönpano olisi tehokasta. Sääntelyn toinen tehtävä on turvata velallisen oikeusturva ja yksityisyyden suoja, mikä toteutuukin hyvin tarkkojen säädösten avulla. Osittain ulosottomiehelle jää myös harkinnan varaa säädöksissä sillä ne jättävät ulosottomiehelle vastuun siitä mikä on täytäntöönpanon kannalta välttämätöntä tietoa. Kaikkea mahdollista kiinnostavaa tietoa ei velallisesta saa kaivaa esille, vaan tiedonhankinnan tulee aina olla lain mukaan perusteltua. Tämä työ hyödyttää ensisijaisesti aloittelevia ulosottoviranomaisia tiedonhankinnassa, mutta yhtäläillä se kertoo velallisille näiden velvollisuuksista ja samalla oikeuksista. Velallisen ei tarvitse kertoa kaikkea itsestään, vaan vain asiat, jotka

ovat ulosottoasian täytäntöönpanon kannalta oleellisia. Toisaalta ulosottoviranomaisten on saatava velallisen omaisuutta koskevat tarpeelliset tiedot, jotta velallisten yhdenvertainen kohtelu voi toteutua (HE 145/1996, yleisperustelut, jakso 3.2).

Velallisetkaan eivät ole yksi yhtenäinen ryhmä vaan heidän taustansa ja velkansa vaihtelevat suuresti. Yhä kansainvälistyvässä maassamme jo erilaiset kansalliset taustat tuovat omat haasteensa ulosottoon ja asioiden täytäntöönpanoon. Kuten kyselytutkimuksesta kävi ilmi, velallisilla on toisinaan yhteyksiä ulkomaille esimerkiksi yritysomistusten muodossa. Rahat, jotka voitaisiin ulosmitata Suomessa vastaajien saamisten kattamiseksi, saattavat kadota ulkomaille. Tässä tulee avainasemaan yhteistyö ulkomaisten viranomaisten kanssa, sekä kansainvälisen tason lainsäädännön parantaminen tiedonjaon osalta. Kyseessä on laaja aihe, joten en lähde käsittelemään sitä tarkemmin tässä työssä, mutta jatkotutkimuksen aiheena kansalliset rajat ylittävä ulosotto voisi olla mielenkiintoinen ja ajankohtainen tarkastelun aihe.

Yhteenvetona voidaan todeta, että velallismäärien kasvaessa myös ulosottomenettelyn tehostaminen tulee tarpeeseen. Yksi keino tähän on velallistiedonhankinnan tehostaminen sillä se on keskeinen vaihe ulosottomenettelyä. Ulosottoviranomaisten on saatava velallisen sijaintia ja omaisuutta koskevat tiedot, joten näiden tietojen keskitetty ja nopea saaminen edistää täytäntöönpanon sujuvuutta ja kustannusten pysymistä kohtuullisena. Avainasemassa tässä kehittämisessä on viranomaisyhteistyön päivittäminen vastaamaan vaativaakin perintää.

Suppeammissa asioissa tiedonhankintaoikeudet voivat olla riittävät, mutta mitä monimutkaisempiin velallisasioihin mennään, sitä tärkeämmäksi tulee päästä nopeasti käsiksi erilaisiin rekistereihin ja tietoihin. Jos muut viranomaiset eivät ole yhteistyöhaluisia ulosoton kanssa, tulisi tähän puuttua lainsäädännön muuttamisella, jotta ulosottoviranomaisilla olisi lakiin perustuvat oikeudet saada kaikki tarvitsemansa rekisteritiedot mahdollisimman vaivattomasti käyttöönsä. Yhtä lailla tämä edellyttää vastavuoroisuutta ulosotolta sen luovuttaessa tietoja rekisteristään muille viranomaisille. Lainsäädännössä on jo hyvin säädetty ulosottoviranomaisten rajoituksista tiedonhankinnassa, joten kun hankittavat tiedot lain mukaisesti koskevat vain velallisen taloudellista tilannetta, ei velallisen yksityisyyden suoja ja oikeusturva vaarannu.

Tutkimustani voisi edelleen käyttää pohjana jatkotutkimukselle esimerkiksi velallisyjoukkojen analysoinnin kehittämisessä ja velallisryhmien segmentoinnissa ulosottomenettelyn tehostamiseksi. Mahdollisten lakimuutosten myötä, niin kotimaassa kuin kansainvälisellä tasolla, tutkimuksen uudelleen toteuttaminen voisi tulla ajankohtaiseksi päivitetyn tiedon saamiseksi.

Opinnäytetyön tekeminen on kehittänyt ammatillista osaamistani monelta kantilta. Ulosoton organisaatio ja keskeisimmät käsitteet sekä toimintatavat olivat entuudestaan tuttuja, mutta tutkimuksen myötä tietämykseni eri ulosottomenettelyn vaiheista syveni. Ensimmäisen kysymyslomakkeen tekeminen sujui kohtuullisen hyvin, mutta jatkoa ajatellen opin panostamaan vielä parempaan kysymyksenasetteluun ja jättämään aikaa myös lomakkeen testaamiseen useammalla henkilöllä. Ennen kaikkea sain kokemusta erilaisista tutkimusmenetelmistä sekä monipuolisesta tiedonhankinnasta.

LÄHTEET

Hakamies, K. 2005. Maksukyvytön vai ei? Legaliteettiperiaate ja KKO 2004:46. Oikeustiede - Jurisprudentia 2005:XXXVIII, 151.

HE 145/1996. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottolain muuttamisesta.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7., uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kainulainen, 2009. Perinnän tuki ulosotossa: Case Länsi-Uudenmaan ulosottovirasto. Liiketalouden koulutusohjelma, oikeudellinen asiantuntijuus. Laurea - ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Karttunen, T., Laasanen, H., Sippel, L., Uitto, T. & Valtonen, M. 2012. Juridiikan perusteet. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Koulu, R., Havansi, E., Korkea-aho, E., Lindfors, H. & Niemi, J. 2009. Insolvenssioikeus. III Ulosotto-oikeus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Koulu, R. & Lindfors, H. 2009. Ulosotto-oikeus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Laitinen, E. 1996. Yrityksen maksukyvyttömyyden arvioiminen taloustieteen näkökulmasta. Lakimies 8/1996, 1169.

Leikkilä, S. perintäsihteeri selvitys-yksikössä, Länsi-Uudenmaan ulosottovirasto. 2013. Sähköpostihaastattelu 22.10.2013. Evesti, S.

Lepolahti, H. 2013. Ansiorekisteristä hyötyä ulosotolle. 5.4.2013. Blogi: Täytäntöönpanijan mietteitä. Luettu 16.10.2013.
http://ulkkarit.blogspot.fi/2013_04_01_archive.html

Lepolahti, H. 2009a. Tiedonhankinta rekistereistä. Ulosottokurssi 2.9.2009.

Lepolahti, H. 2009b. Tietojen hankinta, velallisen tietojenantovelvollisuus, ulosottoselvitys, omaisuuden ja selvitysaineiston etsiminen, pakkokeinot ulosotossa. Kurssiaineisto 5/2009.

Lindström, J. 2011. Luotonvalvonta ja saatavien perintä. Helsinki: Talentum.

Linna, T. 2012. Prosessioikeuden oppikirja. Helsinki: Talentum.

Linna, T. 2008. Ulosottokaaren pääkohdat. Helsinki: Talentum.

Linna, T. & Leppänen, T. 2003. Ulosottomenettely. Helsinki: Talentum.

Mattila, J. 2013. Velallisseurannan työmenetelmien kehittäminen Uljas-tietojärjestelmässä. Case: Helsingin ulosottovirasto. Liiketalouden koulutusohjelma, oikeudellinen asiantuntijuus. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Oikeuslaitos. Ulosotto. Päivitetty 3.12.2012. Luettu 23.9.2013. <http://oikeus.fi/>

Rinne, R. 2012. Oikeudella töissä – oikeusalan ammattiesittelyjä. 16.4.2012. Oikeuslaitos. <http://www.oikeus.fi/58168.htm>

Wallenius, M. 2011. Työ, joka on monelle mysteeri. Kauppalehden Tietopalvelut, asiakaslehti 2/2011, 2-3.

LIITTEET

1 (3)

Liite 1. Kyselylomake

Hyvä vastaanottaja!

Olen Tampereen ammattikorkeakoulun oikeustradenomiopiskelija ja teen opinnäytetyötä aiheenani tiedonhankinta velallisesta ulosottomenettelyssä. Opinnäytetyöhöni kuuluva kyselytutkimus suunnataan kihlakunnanulosottomiehille sekä selvityksyksiköille Länsi-Uudenmaan ja Oulun seudun piireissä. Tuloksia hyödynnetään tiedonhankinnan kokonaiskuvan kartoittamisessa ja mahdollisessa tiedonhankinnan kehittämisessä.

Toivon Teiltä aktiivista osallistumista, sillä kysely on tärkeä tutkimukseni onnistumisen kannalta.

Toivon saavani vastaukset **perjantaihin 11.10.2013** mennessä sähköisen lomakkeen kautta. Antamanne vastaukset käsitellään luottamuksellisina.

Mikäli Teillä on kysyttävää tutkimuksesta, voitte olla yhteydessä allekirjoittaneeseen.

Kiittäen

Saila Evesti

sähköposti: saila.evesti@biz.tamk.fi

Tiedonhankinta velallisesta ulosottomenettelyssä

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 27.9.2013 6.42 ja päättyy 16.10.2013 23.59

Kyselyn ensimmäinen osio kartoittaa taustatietojanne. Valitkaa vastaus pudotusvalikosta, tai merkitkää sille varattuun tilaan.

Toisessa osiossa ovat tutkimuskysymykset, joihin vastataan valitsemalla sopivat vaihtoehdot monivalinnoista, tai pudotusvalikosta. Kysymyksissä 1, 3 ja 4 voi valita useita vastauksia. Avoimissa kysymyksissä kirjoittakaa vastaukset niille varattuun tilaan.

TAUSTATIEDOT

Piiri: Länsi-Uudenmaan ulosottovirasto / Oulun seudun ulosottovirasto

Työnkuva: Kihlakunnanulosottomies / selvitysyksikkö

Työkokemus vuosina

- alle 1
- 1-5
- yli 5

TUTKIMUSKYSYMYKSET

1. Mitä lähteitä käytät hakiessasi tietoa velallisesta?

- Velallinen itse
- Ulosoton käytössä olevat rekisterit (Uljas ym.)
- Pankki-, arvo-osuus-, rahasto- ja vakuutustiedustelut
- Viranomaisten rekisterit (esim. verottaja, sosiaalitoimi)
- Muut rekisterit
- Sivullinen
- Hakija
- Muu lähde, mikä?

2. Koetko, että lähteitä on tarpeeksi käytettävissä? Kyllä / Ei

Jos vastasit edelliseen kysymykseen EI, mitä lähteitä haluaisit lisätä käyttöön?

3. Millaista tietoa hankit velallisesta?

- Henkilö- ja yhteystietoja
- Tietoa velallisen omaisuudesta
- Tietoa velallisen muusta varallisuudesta
- Tietoa velallisen veloista
- Tietoa velallisen perhesuhteista
- Tietoa työnantajasta ja palkasta
- Tietoa ulosmitattavan esineen tai omaisuuden olinpaikasta
- Tietoa velallisen varallisuusasemaan vaikuttavista sopimuksista ja sitoumuksista
- Muuta, mitä?

3 (3)

4. Missä käytät velallisesta hankkimaasi tietoa?

- Velallisen löytämiseksi
- Ulosmitatun varallisuuden löytämiseksi
- Oikean tiedon saamiseksi päätöksen perustaksi
- Muutoksenhakumenettelyssä totuuden löytämiseksi
- Ulosmitatun omaisuuden arvioinnissa realisointia varten
- Epäasianmukaisten järjestelyjen paljastamiseksi
- Muuhun, mihin?

5. Onko tiedonhankinta tehty tarpeeksi vaivattomaksi? Kyllä / Ei

Jos vastasit edelliseen kysymykseen EI, mitä muutoksia tekisit?

6. Koetko saaneesi tarpeeksi ohjausta koskien velalliseen kohdistuvaa tiedonhankintaa? Kyllä/Ei

Jos vastasit edelliseen kysymykseen EI, missä olisit kaivannut lisää ohjausta?

7. Oletko tyytyväinen oikeuksiisi hankkia tietoa velallisesta? Kyllä / Ei

Jos vastasit edelliseen kysymykseen EI, mitä muuttaisit oikeuksissasi?

8. Tulisiko yhteistyötä eri viranomaisten kesken lisätä? Kyllä / Ei

Jos vastasit edelliseen kysymykseen EI, minkä viranomaisten kanssa yhteistyötä lisääisit ja miten?

9. Mitä parannuksia ehdottaisit tiedonhankinnan tehostamiseksi ulosottomenettelyssä? (Esim. uusia lähteitä, lainsäädännön muuttamista jne.)

10. Muuta lisättävää aiheeseen liittyen
